

Jørn Mikalsen

Kampen om ytringsfriheten

En kvalitativ innholdsanalyse av oppfatningen om ytringsfriheten blant skribenter på Resett.no.

Universitetet i Sørøst-Norge
Handelshøgskolen
Institutt for økonomi, historie og samfunnsvitenskap
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2022 Jørn Mikalsen

Denne avhandlingen representerer 30 studiepoeng

Sammendrag

Hva ytringsfrihet er, hva den bør være, og hvilke grenser den skal ha, er i skrivende stund et viktig debatttema i det offentlige ordskiftet. Debattene foregår i politikken, på universitetene, i kunsten, og ikke minst: i avisene. Noen mener ytringsfriheten bør reguleres strengere med hensyn til hatefulle ytringer, andre mener ytringsfriheten skal være absolutt og ikke reguleres av staten. To uker før innlevering av denne oppgaven utga institutt for samfunnsforskning boken «Ytringsfrihet i en ny offentlighet» (Mangset et al, 2022). Gjennom kvantitative studier undersøkte de nordmenns oppfatninger om ytringsfrihet og det norske ytringsrommet. Forskerne konkluderte med at nordmenn grovt sett kan kategoriseres etter fire ulike posisjoner etter hvordan de oppfatter ytringsfriheten. En av disse posisjonene ble kalt «motkulturelle ytringsliberalister». Deres studie viser videre at denne gruppen er overrepresentert blant folk som stemte FRP ved forrige stortingsvalg. Denne gruppen mener at ytringer i seg selv ikke er skadelige, og de er kritiske til om ulike syn får komme til orde i samfunnsdebatten og tradisjonelle medier. Videre oppfatter de at ytringsfriheten er truet av «politisk korrekthet» frembrakt av etablerte medier, academia, myndigheter, den politiske venstresiden og muslimer.

Med dette som bakteppe dykker min studie ned i Resett.no, som representant for høyreorienterte alternative medier i Norge. Jeg begrepsfester hvordan skribenter i dette mediet oppfatter ytringsfrihet, hvilke trusler de identifiserer og hvilke ideologiske forestillinger disse oppfatningene er knyttet til. Analysens teoretiske rammeverk er forankret i tidligere forskning, men baserer seg også på unike trekk ved denne oppgavens empiriske materiale. Konklusjonen i oppgaven er at disse skribentene oppfatter ytringsfriheten som et våpen folk kan bruke i kamp med «eliten». Videre oppfatter de at graden av ytringsfrihet beror på hvor stort nedslagsfelt en ytring har, og hvor lett en kan komme til orde i debatten. Endelig ser de på ytringsfriheten som truet av en «meningselitær elite», sensur, tradisjonelle medier, reguleringer, en «autoritær» stat, og ikke-vestlige kulturer. Deres argumentasjon er forankret i populistiske forestillinger med innslag av borgerlig nasjonalisme og «fryktens liberalisme».

Forord

«Alt jeg vet er at jeg intet vet». Dette sitatet av Sokrates sto skrevet på tavlen i første ex-phil forelesning en høstdag på Bakkenteigen i 2010. Når jeg nå avslutter 6 års utdanning, ønsker jeg å rette en stor takk til min filosofilærer Gry Cecilie Lund. Som en intellektuell jordmor viste du meg veien inn i vitenskapen og tente en gnist av undring. Flammen brenner fremdeles.

Min veileder for denne oppgaven, Stig Strandli Gezelius, har vært en uvurderlig støttespiller i arbeidet med denne oppgaven. Tusen takk for innsiktsfulle diskusjoner og faglige råd! Jeg vil også rette en takk til mine tidligere forelesere Jens, Rune, Arild og Gunnar som ledet vei og holdt meg i hånden under min akademiske pottetrening

Til slutt, men kanskje først og fremst, stor takk til min kone Ida. Uten deg hadde dette prosjektet aldri blitt påbegynt, og i hvert fall ikke fullført. Jeg ligger fortsatt på svai, og du er mitt anker.

Jeg vet at jeg ikke vet - ingenting er avgjort.

Tønsberg, 13.05.2022

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	6
1.1	Problemstilling	8
1.2	Disposisjon	10
2	Teori	11
2.1	Hva er ytringsfrihet?	11
2.1.1	Ytringsfrihetens begrunnelser	12
2.1.2	Ytringsfrihetens grenser	15
2.2	Frihet	18
2.3	Populisme	19
2.3.1	Høyrepopulisme	21
2.4	Borgerlige nasjonalisme og fryktens liberalisme	23
2.5	Høyreorienterte alternative medier	26
3	Tidligere forskning	29
4	Metode	34
4.1	Kvalitativ innholdsanalyse	35
4.2	Utvalg	35
4.3	Analysestrategi	37
4.4	Refleksjoner	38
5	Analyse.....	39
5.1	Helge Lurås – «Innspill til Ykom: Det er takket være Resett at det fortsatt er ytringsfrihet i Norge». Resett, 25. August 2021.	40
5.2	Arnt Folgerø – «Straffelovsparagraf 185 – En fare for ytringsfriheten». Resett, 25. Oktober 2019.....	44
5.3	Erling Marthinsen – «Ytringsfriheten – demokratiets hellige gral» Resett, 25. September 2018.....	49
6	Avsluttende refleksjon og konklusjon	53
7	Litteratur:.....	60
8	Vedlegg: Selvvalgt pensum.....	62

1 Innledning

Ytringsfrihet har siden slutten av 1700-tallet, det moderne demokratiets spede oppvekst, blitt ansett som en av de mest sentrale og grunnleggende menneskerettighetene. I årene som har fulgt har ytringsfriheten som rettighet blitt nedfelt i lovverk, både i enkeltstaters grunnlover, men også i overnasjonale lovverk. I Norge er ytringsfriheten nedfelt i grunnlovens §100, samtidig må vi rette oss etter internasjonal lovgivning. Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 10 omhandler ytringsfrihet. Denne artikkelen er førende for Norsk rettspraksis og Norges lovgivere. Retten til ytringsfrihet er imidlertid ikke absolutt. I juridisk, så vel som sosial forstand, må den veies mot andre hensyn og rettigheter. Eksempelvis er retten til privatliv, og forbud mot hatytringer og æreskrenkelser, reguleringer som i praksis innskrenker hva vi kan ytre oss om innenfor lovens rammer.

Til tross for at ytringsfriheten er en fundamental rettighet i det Norske samfunnet, oppstår det debatt, uenigheter og konflikter, om dens grenser, betydning og innhold. De siste tjue årene har ytringsfrihetsdebatten i sivilsamfunnet blusset opp med jevne mellomrom. Karikaturstriden i kjølvannet av Jyllandspostens publiseringer av Mohammed-karikaturer i 2005 og Charlie Hebdo-angrepet, skapte særlig engasjement i befolkningen. Dette dekket bordet for store debatter om ytringsfrihet. Etter de sosiale mediens inntog, har mindre debatter stadig dukket opp omkring blant annet hatprat på nett, ytringsfrihetens avveining mot personvern og om hva komikere skal få lov til å tøyse med.

Digitalisering og utvikling av nye medier har ført til en demokratisering av ytringsrommet. Enhver som har tilgang til en datamaskin, har nå fått utvidet sin informasjonstilgang og sine muligheter til å ytre seg for mange mennesker. Det er ikke lenger slik at innleggene i den offentlige debatten blir silt ut av redaktørstyrte medier, eller blir begrenset til et «speakers corner» med begrenset nedslagsfelt.

I november 2020 nedsatte regjeringen en ytringsfrihetskommisjon som skal kartlegge kunnskap om, og vurdere status for ytringsfrihetens stilling i Norge. Juryen er fortsatt ute, men at det er rettet et stort søkelys på ytringsfrihet i arbeidsforhold, sosiale medier, politikken og academia er det ingen tvil om. Debatten kretser gjennomgående omkring hvor ytringsfrihetens grenser skal gå. Hva som juridisk sett skal være lov å si er ofte stridsspørsmål rundt eksempelvis hatprat på nett og demonstrasjoner i regi av

høyreekstreme grupperinger, eller om hvor grensen for lojalitetsplikten til arbeidsgiver skal gå. Ytringsfriheten har i tillegg en sosial dimensjon. Det debatteres stadig hva som er «greit» eller «innenfor» å si. Overskriftene for disse debattene er mange: Kan en komiker vitse om 22.Juli? Er det greit å hevde at islam er i ferd med å skape et «Eurabia»? Kan en foreleser på universitetet uttrykke sine kritiske meninger om klimaendringene? Og er det i det hele tatt innenfor at Hellbillies synger «En neger sto på ål stasjon» på sine konserter?

I nettaviser og sosiale medier skaper slike type saker massivt engasjement. Det er opplagt at folk har ulik oppfatning om hvor grensen for ytringsfrihet skal gå. Min grunnantakelse for denne oppgaven er at folk også har ulikt syn på hva ytringsfrihet er og bør være. Noen fora skriver mer om ytringsfrihet enn andre. Alternative høyreorienterte nettbaserte medier har vært en aktiv aktør i ytringsfrihetsdebatten. Et kjapt søk på nettavisen Resett gir 2370 treff på saker og innlegg som omhandler ytringsfrihet. Denne oppgaven skal undersøke hvilke oppfatninger som finnes om ytringsfrihet i det høyreorienterte alternative mediet Resett, den største aktøren i det alternative medielandskapet. Til tross for at avisen markerer seg selv som en politisk uavhengig nettavis, peker tidligere forskning på at denne avisen kan kategoriseres som høyreorientert. Jeg vil komme nærmere inn på dette i kapittelet om tidligere forskning. En skal være varsom med å slå alle høyreorienterte alternative medier under en kam. Hvordan de er organisert, hvilke saker de vektlegger mest, og i hvilken grad de følger den etablerte journalistiske tradisjonen varierer. Likevel har de det til felles at de ser seg selv som et alternativ til tradisjonelle, etablerte medier, og at de er et talerør for stemmer som ellers ikke slipper til i den offentlige debatten. Det skrives mye om innvandring, demokrati og ytringsfrihet i disse avisene (Ihlebak & Nygaard, 2020).

Denne oppgaven skal nærmere bestemt, med en kvalitativ, innholdsanalytisk tilnærming, beskrive og kategorisere hvilke oppfatninger skribenter i Resett har om ytringsfrihet, i hvilke ideologiske forestillinger disse oppfatningene er forankret, og hva de oppfatter som trusler mot ytringsfriheten. Hovedkonklusjonen i oppgaven er at skribentenes forståelse av ytringsfrihet er farget av en populistisk forståelseshorisont. Videre forankres disse oppfatningene i ideologiske forestillinger som «borgerlig nasjonalisme» og «fryktens liberalisme». I korte trekk anlegger skribentene et konfliktorientert perspektiv på ytringsfriheten. Den blir forstått som en negativ form for frihet som er truet av reguleringer, «meningseliten», tradisjonelle medier, venstresiden og ikke-vestlige kulturer.

1.1 Problemstilling

Det finnes ulike måter å angripe spørsmålet om hvordan ytringsfrihetsbegrepet blir oppfattet av skribenter i Resett, som del av et høyreorientert alternativt mediemiljø. Som jeg vil komme tilbake til i kapittelet om tidligere forskning, finnes det flere kvantitative studier fra Norge og utlandet på hvordan befolkningen oppfatter ytringsfrihet, og hvordan dette varierer på den politiske høyre-venstre aksene. Motivasjonen min til denne studien er å kunne si noe substansielt om hvordan skribenter i Resett selv forstår ytringsfrihet. Hvilke dimensjoner ved ytringsfriheten vektlegger de? Hvor mener de grensene for ytringsfrihet skal gå? Finnes det en sammenheng mellom denne forståelsen og verdisyn som tradisjonelt finnes i høyreorientert miljøer? Jeg har derfor formulert min hovedproblemstilling slik:

«Hvilke oppfatninger om ytringsfrihet finnes blant skribenter i den norske høyreorienterte alternative nettavisen Resett?»

I sammenheng med dette spørsmålet vil jeg undersøke på hvilket grunnlag skribentene argumenterer, og hva de ser på som trusler mot ytringsfriheten. Jeg har derfor formulert to underproblemstillinger:

1: «Hva oppfatter skribentene i Resett som trusler mot ytringsfriheten?»

2: «Hvilke verdier og ideologiske forestillinger forankrer de sin argumentasjon i?»

I disse spørsmålene ligger det noen implisitte antakelser og forforståelser rettet mot oppfatninger av ytringsfrihet i høyreorienterte miljøer. Disse antakelsene er formet av ytringsfrihetsdebatter jeg har fulgt i mediene de seneste årene. De små og store debattene som jeg tidligere har nevnt bærer ofte preg av å dreie seg om hvor grensen for ytringsfrihet skal gå. Når stridsspørsmålene dreier seg om eksempelvis innvandring eller religionskritikk kommer det ofte klare politiske skillelinjer til syne. Aktører tilhørende høyresiden er ofte kritisk til reguleringer generelt, også med hensyn til ytringsfriheten. Det er ikke sjelden at kontroversielle ytringer blir forsvart av aktører på høyresiden (Ytringsfrihetskommisjonen, 2020). Flere politikere på høyresiden peker på at deres ytringsfrihet blir angrepet dersom de møter massiv kritikk og sosiale sanksjoner som resultat av en ytring som strider imot den politiske konsensusen. Et godt eksempel er den nederlandske politikeren Geert Wilders som hevdet i en rettsak at hans ytringsfrihet ble

kneblet av domstolen. Dommeren svarte tørt at saken ikke handlet om hans ytringsfrihet, men hans utvisning av forakt for retten (Kierulf, 2021). Anine Kierulf (2021) spør retorisk i boken «Hva er ytringsfrihet?»: «Hvorfor insisterer de som oppfører seg kjipest på å få alle spørsmål til å handle om ytringsfrihet? Kan ikke folk bare oppføre seg litt?» (Kierulf, 2021, s.7). Det er ikke å gape over for mye å hevde at mange av meningsytringene som kommer til syne i høyreorienterte, alternative medier oppfattes av mange som støtende, provoserende og «kjipe» av et norsk konsensuspreget sivilsamfunn. Disse forholdene har preget min antakelse om at aktørene i disse nettavisene ser på ytringsfriheten som truet.

«Høyresiden» er et litt ullent begrep som rommer mange ulike politiske holdninger, tradisjoner, verdier og ideologier. «Høyresiden» som analytisk begrep er derfor ikke særlig fruktbart. Likevel er det rimelig å hevde at det rommer ideologiske forestillinger som knyttes an til liberalismen og individuelle friheter og rettigheter, herunder ytringsfrihet. I enkelte alternative høyremiljøer står også nasjonalismen sentralt. Jeg er derfor interessert i å undersøke om deres argumentasjon kan ses i sammenheng med noen av disse forestillingene, og om det er mulig å plassere deres holdninger i et litt mer presist politisk landskap enn «høyresiden».

Mine problemstillinger har en deskriptiv tilnærming. Analysen jeg skal foreta tar sikte på å beskrive hva forfatterne av avisinnleggene faktisk sier. Jeg har formulert spørsmålene relativt åpne for å best kunne danne et helhetsinntrykk av aktørenes oppfatning av ytringsfrihetsbegrepet. Spørsmålene innbyr ikke til å svare på *hvorfor* de mener det de gjør. Dersom det kan trekkes paralleller til bestemte verdier eller ideologiske forestillinger, vil ikke det i seg selv nødvendigvis være av kausal art.

Til tross for mine forhåndsantakelser ønsket jeg ikke å «styre» problemstillingen i et forsøk på å avkrefte eller bekrefte disse. Ved å ha formulert spørsmålet så åpent som jeg har, yter jeg dataene mer rettferdighet. Det kan jo faktisk hende at jeg må justere mine antakelser, eller til og med forkaste de i møte med dataene. Jeg reflekterer mer rundt dette i metodekapittelet.

1.2 Disposisjon

Denne oppgaven består av tre hoveddeler. I oppgavens første del vil jeg presenterer teori om ytringsfrihetens plass i historien og samtiden fra et juridisk og filosofisk ståsted. Denne delen tar sikte på å begrepsavklare hva ytringsfrihet betyr, hvilke grenser den har, hvordan den er begrunnet, og hvilken plass den har i det moderne demokratiet. Jeg ønsker å undersøke sammenhenger mellom aktørenes oppfatninger og ideologiske forestillinger som befinner seg på «høyresiden» av politikken, derfor presenterer og diskuterer jeg også ulike tradisjoner som kan være fruktbare for å belyse og begrepsfeste aktørenes holdninger til ytringsfrihet. Jeg fremhever nasjonalisme, liberalisme og populisme som sentrale og relevante tradisjoner for å kunne forstå mine funn i analysedelen. Det pågår en omfattende faglig debatt omkring disse begrepene, særlig populisme, noe jeg vil belyse. Neste del tar for seg hva som er gjort av tidligere forskning på området. Jeg presenterer noen relevante funn fra disse studiene og argumenterer for min studies plass i forskningslitteraturen. For å kunne gjøre en god analyse av mine data har jeg lagt vekt på hva som tidligere har blitt skrevet om ulike oppfatninger av ytringsfrihet. Den tidligere forskningen skal både gi informasjon om hva en vet om temaet fra før, men også gi redskaper til bruk i videre forskning.

Videre tar oppgaven for seg min metodiske tilnærming. Her vil jeg presentere hvordan jeg har gjort utvalget av data, hvilke avgrensninger jeg har måtte foreta, hvilken metodisk tradisjon jeg lener meg på og hvilke styrker og svakheter mitt design har. Neste del er selve analysedelen. Jeg tar for meg tre leserinnlegg hver for seg, og analyserer de med utgangspunkt i presentert teori. Analysen søker å gi svar på mine tre problemstillinger. Til slutt i oppgaven oppsummerer jeg mine funn i form av et skjema som beskriver de mest sentrale trekkene ved oppfattelsen av ytringsfrihet i mine data, og reflekterer rundt disse.

2 Teori

2.1 Hva er ytringsfrihet?

Den offentlige debatten om ytringsfrihet omhandler ofte normative aspekter. Diskusjonen dreier seg om hva ytringsfriheten bør være. Men hva er den egentlig? Ytringsfriheten er friheten til å ytre seg om hva man mener uten innblanding eller sanksjoner fra staten. Dette er en frihet fra tvang, ikke en frihet fra kritikk. Staten skal ikke bare avstå fra å sanksjonere ytringer med makt, men også tilrettelegge og være en garantist for borgernes ytringsfrihet. Den skal beskytte borgernes ytringsfrihet i alle samfunnsfærer, eksempelvis i arbeidslivet. Tanken er at en tvangsfri kommunikasjon mellom borgerne er en forutsetning for demokrati, autonomi og sannhetssøken. Som oppgave vil vise skiller denne juridiske forståelsen av ytringsfrihet seg fra hvordan skribentene i Resett oppfatter den. *Frihet* som sådan, i den juridiske forståelsen av begrepet, peker videre mot borgernes frihet fra staten, og inngår som en del av samfunnskontrakten. Noen friheter oppgir vi til staten, og i retur får vi trygghet, stabilitet og forutsigbarhet (Kierulf, 2021). Ytringsfriheten er en av frihetene vi i Norge ikke oppgir. Det er også en frihet borgerne ikke *bør* oppgi dersom de ønsker å leve i et demokratisk samfunn. Et slikt samfunn forutsetter kritisk-selvstendige og myndige borgere som er fri til å ytre sine meninger, diskutere og kritisere hverandre og staten. Slik sett er ytringsfriheten en fundamental grunnsten i det liberale demokratiet.

En annen viktig dimensjon ved ytringsfriheten er retten til å kunne tilegne seg informasjon – *informasjonsfrihet*. Borgerne har rett til å motta ideer, meninger og budskap fra andre, uten innblanding eller sensur fra staten. Videre er ytringsfriheten medienøytral. Det vil si at den gjelder uavhengig om ytringen blir fremsatt på tv, internett, i papiraviser eller på torget. Retten til innsyn i statlige prosesser og forhandlinger i rettsmøter er også en del loven om ytringsfrihet. Endelig pålegger loven staten å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale. Ytringsfriheten er en grunnleggende juridisk menneskerettighet som er nedfelt i Norsk grunnlov og internasjonale lovverk og konvensjoner.

Grunnlovens §100 lyder:

«Ytringsfrihet bør finne sted. Ingen kan holdes rettslig ansvarlig for å ha meddelt eller mottatt opplysninger, ideer og budskap med mindre det lar seg forsvare holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse. Det rettslige ansvar bør være foreskrevet i lov. Frimodige ytringer om statsstyret og hvilken som helst annen gjenstand er tillatt for enhver. Det kan bare settes

klart definerte grenser for denne rett der særlig tungtveiende hensyn gjør det forsvarlig holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelser.

Forhåndssensur og andre forebyggende forholdsregler kan ikke benyttes med mindre det er nødvendig for å beskytte barn og unge mot skadelig påvirkning fra levende bilder. Brevsensur kan ikke settes i verk utenfor anstalter. Enhver har rett til innsyn i statens og kommunenes dokumenter og til å følge forhandlingene i rettsmøter og folkevalgte organer. Det kan i lov fastsettes begrensninger i denne rett ut fra hensyn til personvern og av andre tungtveiende grunner. Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale.»

2.1.1 Ytringsfrihetens begrunnelser

Lars Fredrik Svendsen (2013) skiller grovt mellom konsekvensialistiske og deontologiske begrunnelser for ytringsfriheten. En konsekvensialist er opptatt av handlingskonsekvenser for å bedømme om en handling er god eller dårlig. En handling er verken god eller dårlig «i seg selv». Ut ifra dette perspektivet kan en hevde at vi skal ha ytringsfrihet fordi konsekvensene er bedre enn alternativet ved å ikke ha det. En konsekvens vil være at en oppriktig *sannhetssøken* blir umulig i at det nettopp fordrer en utveksling av ulike ideer, hvor sannheter må «overleve» kritikk og alternative perspektiver. Et konsekvensialistisk argument for ytringsfrihet vil ikke alene kunne forsvare ytringsfriheten, ettersom dette beror på konsekvenser. En kunne tenke seg tilfeller hvor konsekvensene blir bedre hvis man setter ytringsfriheten til side i enkelte tilfeller eller på generell basis (Svendsen, 2013). Deontologiske argumenter ser på ytringsfrihet som en rettighet vi har en *plikt* til å forsvare, uansett hvilke konsekvenser det måtte medføre. Slike argumenter peker på borgernes *autonomi*. Rettigheter trumfer altså eventuelle andre goder i kraft av å være en tungtveiende normativ størrelse. En mellomposisjon, eller hva Svendsen beskriver som en «svak konsekvensialisme» viser til argumenter hvor ytringsfrihet bør være absolutt, men som tar opp i seg at en ikke totalt kan overse konsekvensene, og at disse kan veie tyngre enn rettigheten i enkelte tilfeller.

En konkretisering av ytringsfrihetens begrunnelser finner vi i NOU 1999:27 «Ytringsfrihet bør finne sted». Ytringsfrihetskommisjonen av 1996 avla i 1999 sin rapport om forslag til grunnlovsendring av §100. Kommisjonens mandat var å vurdere ytringsfrihetens stilling i Norge, og gjøre prinsipielle vurderinger av ytringsfrihetens grensedragninger mot andre

sentrale verdier og rettigheter knyttet til eksempelvis vern om menneskets verdighet og integritet. Bakgrunnen for dette mandatet var en rivende utvikling i teknologi, nye medietilbud, internasjonalisering av informasjonstilfanget og konsentrasjon på eiersiden i mediebildet. Tiltakende globalisering og innvandring som potensiell kilde til konflikt i samfunnet var også et sentralt element i dette bakteppe. «Mer nærkontakt med mennesker fra andre kulturer aktualiserer på sin side behov og kan gi kime til konflikter – konflikter der ytringsfrihetens funksjon og ytringsfrihetens begrensning blir viktige problemstillinger.» (NOU 1999:27, s.15). Kommisjonens mandat var fremsynt. Karikaturesaken i Jyllandsposten i 2005 og Charlie Hebdo-massakeren i 2015 er kanskje de klareste eksemplene på hvordan ytringsfriheten kan støte imot andre verdier, og at dette kan få tragiske utfall. Mer relevant i denne oppgavens sammenheng er de prinsipielle debattene og demonstrasjonene vedrørende ytringsfrihet som fulgte av flere slike hendelser i tiårene etter kommisjonens rapport ble avlagt. Rapporten kan forstås som en «analyse av de forhold som påvirker den reelle ytringsfrihet og en drøftelse av det rettspolitiske grunnlag for grunnlovsvernet av ytringsfriheten.» (NOU 1999:27, s. 16). En sentral del av dette arbeidet var å beskrive ytringsfrihetens sentrale begrunnelser. I rapporten begrunnes ytringsfriheten med tre grunnleggende prinsipper:

1. Sannhetsprinsippet. Til grunn for dette prinsippet ligger et vitenskapelig perspektiv om at sannhet best oppnås gjennom fri meningsutveksling hvor ideer kan møte kritikk og eventuelt korrigeres. Mennesker er feilbarlig og er avhengig av motforestillinger for å kunne avdekke dette. Det finnes ikke et menneske som er som er så klokt at det kan avdekke alle sannheter for alle andre (Svendsen, 2013). «Vi er alle feilbarlige og vår innsikt påvirkes av personlige begrensninger, irrasjonalitet og maktforhold. Ved å høre motargumenter minskes innflytelsen av slike begrensninger og bedre innsikt kan nås» (NOU 1999:27, s. 10). Opplysningsidealet om at mer og bedre kunnskap er et gode, gjelder både for individet og samfunnet. Individet, forstått som rasjonelt vesen, vil ha en egeninteresse av sannhetssøken for å utvikle seg og sin menneskelighet. Anine Kierulf (2021) forstår samfunnets fornuft som en stor «felleshjerne» bestående av tenkende individer. Jo flere som tenker og utveksler meninger, jo kraftigere virker hjernen, og jo større fremskritt og gode løsninger vil samfunnet få.
2. Demokratiprinsippet. Et liberalt og deltakende demokrati er avhengig av fri meningsutveksling mellom borgerne. Det kommunikative og deliberative aspektet ved demokratiet er vel så viktige som demokratiske beslutningsprosesser. At ulike

stemmer i samfunnet kommer til ordet forut for valg, gir legitimitet til det politiske systemet. Bare gjennom å kunne tilegne seg informasjon om politikerens beslutningsprosesser, partienes agendaer, hva våre medier avdekker og hva våre medborgere mener, kan vi kunne fatte informerte valg om hvordan vi ønsker å utøve vår demokratiske innflytelse. Demokratiet er et flertallsstyre, men også et rettighetsvern. Det er særlig viktig at individer og mindretall har beskyttet rett til å kritisere flertallet og deres meninger og beslutninger. Det må være grenser for hva flertallet kan vedta (Kierulf, 2021). Rettigheter trekker disse grensene. Ytringsfriheten «må diskuteres, men kan ikke i seg selv gjøres til gjenstand for demokratisk votering fordi demokratiets grenser går ved dets mulighet til å oppheve seg selv» (NOU 1999:27, s. 10).

3. Autonomiprinsippet. Hvor de to foregående begrunnelsene peker ut mot samfunnet, retter autonomibegrunnelsen blikket mot enkeltmenneskets selv. Ytringsfriheten er en forutsetning for utviklingen og dannelsen av det «myndige mennesket». Idéen om det selvstendig-kritiske individ finner vi i opplysningstidens idealer. Immanuel Kant så på enkeltmenneskets rasjonelle dømmekraft som en forutsetning for autonomi, men også som grunnlaget for offentlig kritikk. Kompetansen til å *danne* seg selv oppnås ved en herredømmefri dialog med andre, hvor en kan prøve ut sine argumenter, og høre andres. Gjennom en slik prosess utvikles menneskets selvrefleksivitet, noe som er kjernen i det «myndige menneske». Sett i dette perspektivet har ytringsfriheten en egenverdi. Den er særskilt menneskelig. Ytringsfriheten skal i dette perspektivet ikke beskyttes av hensyn til noe annet enn enkeltmenneskets verdi som selvstendig individ (Kierulf, 2021).

Disse tre begrunnelsene blir fremhevet i rapporten som et forsøk på å gjøre ytringsfriheten til en praktisk realitet snarere enn en abstrakt størrelse som kan stå i fare for å bli nedprioritert. Kommisjonens intensjon var at disse tre prinsippene, sannhet, autonomi og demokrati, skulle være en rettesnor i den juridiske inngripenen i ytringsfriheten: «Rettslig inngrep i den klassiske ytringsfriheten, informasjonsfriheten og retten til taushet som ikke lar seg forsvare holdt opp mot de tre begrunnelsene, kan ikke vedtas eller håndheves» (NOU 1999:27, s. 9).

2.1.2 Ytringsfrihetens grenser

Det finnes ikke et samfunn hvor ytringsfriheten er absolutt, det er den ei heller i Norge. Enhver rimelig diskusjon om ytringsfrihet forutsetter at den har visse grenser (Svendsen, 2013). Det er en rekke hensyn og rettigheter som legger begrensninger på vår ytringsfrihet. Noen reguleringer er «alle» enige om, eksempelvis forbud mot oppfordring til vold, trusler, eller fastlegens lovfestede taushetsplikt. Andre reguleringer er gjenstand for omfattende debatt. Forbudet mot hatprat er skoleeksempelet på en reguleringer mange mener mye om. Noen mener den legger urimelige begrensninger på ytringsfriheten. Andre mener den begrenser for lite.

Ytringsfrihetens grenser, eller snarere, *begrensninger*, kan bestå av juridisk eller sosial-moralsk karakter. Vurderingene for hva som skal være juridisk *lov*, og hva som er sosialt «*innenfor*» å ytre, er ulike. Det samme er hva som påvirker disse vurderingene.

Hans Skjervheim (1968) stilte i sin bok «Det liberale dilemma og andre essays» spørsmålet om hvordan vi kan forsvare det liberale liberalt. Hvilke grenser for ytringsfriheten skal trekkes opp av hensynet til å bevare og beskytte andre liberale rettigheter og verdier?

I den juridiske dimensjonen av ytringsfriheten er lovverket ifølge Anine Kierulf (2021) preget av kompromisser mellom ulike rettigheter og verdier. Ytringsfriheten, privatlivets fred, personvernet, effektiviteten og sikkerheten må alle gi og ta.

«Lovens grenser for ytringsfriheten er de som er fastslått av statsmaktene etter demokratiske prosedyrer. Inngrep i ytringsfriheten skal ha hjemmel i lov. De må også være nødvendige for å ivareta andres rettigheter eller viktige samfunnshensyn – og de må ikke gripe mer inn i ytringsfriheten enn det som trengs. Og de skal ikke gripe mer inn i den enkeltes ytringsfrihet enn det som kan forsvares opp mot ytringsfrihetens begrunnelser: hensynet til autonomi, og sannhetssøken og demokrati.» (Kierulf, 2021, s.100).

Den såkalte «hatparagrafen», §185 – lov om hatefulle ytringer, viser for eksempel tydelig hvordan loven setter grenser for ytringsfriheten av hensyn til menneskers integritet og verdighet. Loven sier følgende:

«Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig setter frem en diskriminerende eller hatefull ytring. Som ytring regnes også bruk av symboler. Den som i andres nærvær forsettlig eller grovt uaktsomt fremsetter en slik ytring overfor en som rammes av denne, jf. annet ledd, straffes med bot eller

fengsel inntil 1 år. Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse, b) religion eller livssyn, c) seksuelle orientering, d) kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, eller e) nedsatte funksjonsevne»

Dette er en lov som stadig er kilde til debatt om ytringsfrihet. Debatten illustreres ved lovens tosidighet. Denne paragrafen viser hvordan en grense kan både være begrensende og muliggjørende for ytringsfriheten på en og samme gang. Tilhengere av denne loven peker på at en offentlighet preget av hatefulle og støtende ytringer kan ha en kjølede effekt på ytringsklimaet. Folk vil vegre seg for å delta i debatter hvor sjikane og hatefulle ytringer er tillat. Slik sett mener de at hatefulle ytringer begrenser stemmer fra å komme til ordet i debatten, og at meningsmangfoldet dermed vil bli mindre. Motstandere av en slik form for regulering kommer til samme konklusjon, men med ulik forklaring. De mener staten begrenser meningsmangfoldet i debatten ved å forby enkelte ytringer. Dermed vil folk vegre seg for å ytre seg, i frykt for å «trække utenfor grensen» og bli straffet. Dette vil føre til at debatten går glipp av potensielt viktige stemmer (Ytringsfrihetskommisjonen, 2020).

Ytringsfriheten begrenses ikke kun av juridiske reguleringer. Forstått som praktisk realitet blir den også begrenset av sosiale faktorer. For det første har folk ulike forutsetninger for å bli hørt. Ulik formuleringsevne, kjønn, etnisitet, klasse, medfødte egenskaper, sosial posisjon og ulik tilgang til ulike offentligheter legger begrensninger på hvor og hvordan folk kan ytre seg. Ytringsfriheten handler imidlertid ikke om hvorvidt man kan nå ut til mange eller få tilhørere med sin ytring. «Friheten er en frihet til å ytre det vi vil, ikke et trumfkort vi kan bruke til å kreve at folk skal lytte til, eller la seg bevege av det vi mener. Den er en frihet til å ytre seg – og lytte – ikke en rett til å bli hørt.» (Kierulf, 2021, s.97). Samtidig vil denne ytringsfrihet oppleves lite verdifull dersom en aldri kommer til ordet, aldri får sin kronikk på trykk i avisen, eller stadig blir møtt med hersketeknikker og «vranglesing» av sine meningsmotstandere.

Folkeskikk, forstått som en sosial norm, legger også begrensninger på hva vi kan ytre oss om. Det er mye vi mener og tenker, men som vi avstår fra å si i situasjoner hvor vi setter andre verdier høyere. Eksempelvis pålegger vi oss selv en begrensning ved at vi lar være å ytre oss om noe av hensyn til andres følelser. Dette er ikke en begrensning av ytringsfriheten i juridisk forstand, men som sosial praksis. Sitter man i en middag hos svigermor og får servert noe

man synes smaker forferdelig, vil mange kanskje jule og si «Dette var jammen godt», i stedet for å ytre sin egentlige mening. Slik selvpålagt regulering kan i noen tilfeller også hvile på gale premisser. Det kan jo tenkes at svigermor ikke opplever det som særlig negativt at en ikke likte maten.

Et annet eksempel på en «selvpåført» sosial regulering er de velkjente saklighetsnormene for debatt, formulert av Arne Næss. Disse normene skulle være forstått som «spilleregler» mellom vitenskapelige ansatte under faglige debatter. Blant annet skulle partene avstå fra tendensiøst utenomsnakk og stråmannsargumentasjon (Næss, 1975). Krav om saklighet finner vi også igjen i Jürgen Habermas sin kommunikative handlingsteori. Denne teorien beskriver to aktører som språklig samhandler, trer inn i tre ulike «virkelighetsområder»: *i*) en objektiv verden av fakta, *ii*) en sosial verden av normer, og *iii*) en subjektiv verden av individets indre tilstander. Videre reiser aktørene gyldighetskrav til disse «verdenene». De hevder at det de sier er *sant* med hensyn til den objektive verden, normativt *riktig* med hensyn til den sosiale verden, og at det de sier er *sannferdig* med hensyn til den subjektive verden (Aakvaag, 2008). Habermas' poeng er at disse tre «kravene» er kritiserbare. Vi kan alltid hevde at den andre ikke snakker sannferdig, eller at det som blir sagt ikke er objektivt sant. Dermed er det opp til aktørene å argumentere for gyldigheten i sine utsagn. Språklig enighet kan først oppnås når begge parter aksepterer grunnvingen til de tre gyldighetskravene. Dette er hva Habermas kaller «kraften i det bedre argument». En står fritt til å argumentere som man vil, men er samtidig «tvunget» til å holde sine ytringer rasjonelle. Den frie tanke kan på den måten begrenses av kravet om rasjonalitet.

Saklighetskrav er begrensende. Saklighet er samtidig ikke et juridisk eller moralsk mål. En slik offentlighet ville bære preg av aktører med vedvarende sinnsro og formuleringsevne. «Da hadde definitivt ikke Muhammed-karikaturene passert. Eller de provoserende tesene Luther i sin tid slo opp på kirkedøren i Wittenberg. Og lite kunst. Og ingen humor.» (Kierulf, 2021, s. 94).

Et «press» for saklighet kan virke begrensende for borgerne. Dette presset kan enten være faktisk «objektivt», eller subjektivt opplevd. Bak ytre press kan det vente nemlig vente sosiale sanksjoner i form av scenenekt, utfrysing eller fare for å miste jobben sin. Hvor grensen går før press utgjør en begrensning av ytringsfriheten er imidlertid vanskelig å konkludere med.

2.2 Frihet

De foregående underkapitlene har redegjort for ytringsfriheten og noen av dens dimensjoner. Den har sine begrensninger, begrunnelser og formål. Når jeg senere i denne oppgaven skal analysere debattinnlegg og identifisere oppfatninger om ytringsfriheten, vil det imidlertid også være fruktbart å si noe om ulike perspektiver på hva begrepet «frihet» egentlig innebærer. Perspektivene på frihet som finnes i frihetslitteraturen er mange. Filosofen Isaiah Berlin hevder at det er dokumentert over to hundre betydninger av ordet «frihet» (Svendsen, 2013). Jeg ser det ikke som formålstjenlig å presentere alle her, men vil imidlertid ta utgangspunkt i Berlins distinksjon mellom positiv og negativ frihet.

Begrepet om negativ frihet er tradisjonelt forbundet med Thomas Hobbes. Hobbes mener at «med frihet forstås, ifølge ordets rette betydning, fraværet av ytre hindringer.» (Hobbes i Svendsen, 2013, s.119). Videre hevder han at en persons frihet blir innskrenket kun hvis begrensningene hindrer en i å handle etter eget ønske. Dersom du blir utestengt fra tennisbanen er det ingen begrensning av din frihet så fremt du ikke skulle ha ønske om å gå inn på banen å spille. «En fri mann er han som, i de ting han gjennom sin styrke og åndskraft er i stand til, ikke blir hindret i å gjøre det han har en vilje til» (Hobbes i Svendsen, 2013, s.120). Frihet som fravær av ytre begrensninger kan hevdes å være en «common sense»-forståelse av frihet. Idéhistorisk knyttes begrepet til den liberale tradisjonen representert av tenkere som Thomas Hobbes, John Locke, Immanuel Kant og John Stuart Mill. Poenget er å maksimere summen av ytre muligheter hos individet, samtidig som det ikke går på bekostning av andres frihet (Aakvaag, 2013).

I debattene om hatparagrafen, trekker ofte motstanderne av denne på oppfatningen om ytringsfrihet som en negativ frihet. De hevder ytringsfriheten blir innskrenket av lover og reguleringer (Ytringsfrihetskommisjonen, 2020). Disse lovene begrenser alternativene for hvilke ytringer som skal være tillat. Handlingsalternativene, eller snarere *talealternativene* blir færre, og dermed mister borgerne noe av sin frihet og autonomi. Et fritt menneske er imidlertid et genuint subjekt, som ikke styres utenifra, og som lever sitt liv i tråd med egen overbevisning. Subjekter ønsker autonomi, og dette realiseres ikke utelukkende ved fravær av ytre begrensninger. Det innebærer noe mer. Autonomi kan derfor ikke reduseres til negativ frihet. (Svendsen, 2013).

Det positive frihetsbegrepet «(...) består i at en person lever i samsvar med sine *egne* verdier. Positiv frihet dreier seg ikke om fravær av innblanding, men om kontroll over ens liv.» (Svendsen, 2013, s.127). Begrepet peker mot en persons ønske om å styre seg selv. Berlin

skriver: «(...) Jeg vil være et subjekt, ikke et objekt; jeg vil styres av mine egne grunner og bevisste mål, og ikke av årsaker som påvirker meg fra utsiden.» (Berlin i Svendsen, 2013, s.127). Positiv frihet handler å leve sitt *eget* liv, forstått som et liv med *sin* familie, jobb, utdanning, hobby eller politiske overbevisning. Poenget i denne sammenheng er at disse sidene ved livet skal være basert på egne verdier, preferanser og valg, ikke påtvunget utenifra. Da lever man er fritt liv i positiv forstand. Denne forståelsen kan hevdes å fylle frihetsbegrepet med substans. Der hvor den negative friheten er et «tomt skall» som peker mot at «alle» alternativer skal være farbare, sier det ingenting om hvilke alternativer som er relevante og meningsfulle for individet.

Ytringsfrihetsdebatten handler om hva som skal være «lov» eller «greit» å ytre. Det er en debatt om hvilke ytre begrensninger vi skal pålegge ytringsfriheten. Det vil i noen tilfeller imidlertid handle om *både* negativ og positiv frihet. Anine Kierulf (2021) påpeker at det ikke er forbudt å være rasist, men det kan være ulovlig å *uttrykke* rasistiske holdninger. I et tilfelle hvor en rasist blir straffet for å uttrykke deres holdninger, kan det forstås både som en innskrenking av personens frihet både i negativ og positiv forstand. En ytre begrensning hindrer vedkommende i å ytre seg på en bestemt måte, samtidig som denne personen hindres fra å leve i samsvar med egne verdier. Det kan tenkes at hen opplever det som en viktig verdi å uttrykke sine rasistiske holdninger. Gunnar Aakvaag viser nettopp til at frihetskategorien «selvrealisering», forstått som muligheten til å utvikle og utfolde ens evner og selvidentitet, er en viktig del av den positive friheten (Aakvaag, 2013).

Jeg har i dette kapittelet forsøkt å danne et (ikke uttømmende) bilde av ytringsfrihetsbegrepet og dens dimensjoner. Når jeg senere skal si noe substansielt om hvordan debattanter i Resett oppfatter ytringsfriheten, vil jeg trekke på disse perspektivene.

2.3 Populisme

Min grunnantakelse er at en kan tenkes å finne populistiske elementer i debattinnlegg om ytringsfrihet i høyreorienterte alternative medier som Resett. Populisme står ofte i opposisjon til det etablerte systemet, og det vil være rimelig å anta at konsumenter og bidragsytere til alternative medier gjør det samme. Tidligere forskning peker på at innlegg og saker i de norske høyreorienterte alternative mediene inneholder høyrepopulistiske idéer som eksempelvis «anti-system»-holdninger, og en grunnleggende skepsis mot innvandring, «venstreeliten» og tradisjonelle medier (Ihlebak & Nygaard, 2020).

Selve begrepet «populisme» er gjenstand for omfattende debatt, ikke bare i den offentlige samtalen, men også faglig. I tillegg blir «populisme» ofte tatt i bruk av akademikere og politikere som merkelapp på en negativ og farlig trend samfunnet må få bukt med. En trend som er i markant økning i Europa i dag. De store folkepartiene har tapt terreng til populistiske partier, og da i særdeleshet *høyrepopulistiske*. Tidligere rikskansler i Tyskland Angela Merkel proklamerte at «populisme er et onde som aldri tar ferie, og som hvis det tillates å spre seg ytterligere, vil ødelegge mer enn fem tiår med fred og utvikling» (Toje, 2012, s.218).

Tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik definerte populisme som «det å la prinsipper gå på bekostning av popularitet» (Toje, 2012, s.217). Thomas Piketty peker på at det er en uheldig utvikling at etablerte politikere fra «styringseliten» og akademikere anvender populismebegrepet så negativt ladet. Han mener det vil forsterke den politiske polariseringen mellom de store folkepartiene og nye fløypartier, da særlig på høyresiden (Piketty, 2020).

Populisme kan også forstås mindre verdiladet, nemlig som «en politisk strategi basert på en kalkulert appell til folk flests interesser eller fordommer» (Toje, 2012, s.218). Eller kanskje er det så enkelt som det gamle jungelordet sier: At en populist ganske enkelt er en populær person som fører en politikk du ikke er enig i. Unyansert bruk av begrepet skaper faglig forvirring og kan også være kilde til økt politisk konflikt. Det er eksempelvis problematisk, analytisk så vel som moralsk, og plasser det voldelige, antidemokratiske og nazistiske partiet Gyllent daggry i Hellas i samme politiske kategori som det norske Fremskrittspartiet.

Det er ikke rom for å presentere hele den faglige debatten om populismebegrepet her. Når jeg her skal begrepsavklare dette politiske fenomenet vil jeg fortrinnsvis lene meg på analysene til Statsviterne og ekstremismeforskerne Anders Jupskås (2013), Carol Johnson og Hans-Georg Betz (2017).

Populisme kjennetegnes ifølge Jupskås av fem sentrale elementer:

1. Populismen spiller på en fortelling om en grunnleggende konflikt i samfunnet mellom «eliten» og «folket», mellom «sunt bondevett» og «elitistisk bedreviten». Populistiske politikere appellerer til «mannen i gata», og peker på at folket har større innsikt og forståelse av det virkelige samfunnets virkemåte enn hva eliten har.
2. Politikken skal være livsnær og formes av folks hverdagserfaring. Populismen proklamerer seg som forkjemperne for hva «vanlige» folk er opptatt av. «Folket» sitter ikke bak et skrivebord langt unna lokalsamfunnet, og de vet selv hvor skoen trykker.

3. Oppfatningen om at demokratiet er i forfall grunnet elitens distansering til vanlige folk, er vanlig. Økonomiske skrivebordsteorier og byråkratiske prosedyrer overser folks virkelige problemer i hverdagen.
4. Antidiskrimineringspolitikk rettet mot etniske eller religiøse minoriteter oppfattes snarere som en diskriminering av «det ekte folket». Slik type argumentasjon finner vi igjen hos motstanderne av eksempelvis «hatparagrafen §185.
5. Populistiske politikere kjennetegnes ved at de oppfattes seg som umedierte representanter for folks interesser. Etablerte politikere tegnes som en elite som kun er ute etter å mele sin egen kake, og ikke ta folks interesser på alvor. Den etablerte politikken blir derfor oppfattet som udemokratisk, og populistiske politikere fronter derfor ofte mer direkte demokrati og folkeavstemninger som alternativ. De mener dette fanger opp folks interesser på en bedre måte enn det de politiske partiene klarer, og tegner derfor et bilde av seg selv som forsvarere av «ekte» demokrati og demokratiske verdier.

2.3.1 Høyrepopulisme

Populisme som fenomen kan fremstå som et «tomt skall» uten dypere ideologiske forankringer. Det foregående kapittelet er ment å gi en grov skisse av hva populisme generelt består i. Relevant for denne oppgaven er imidlertid nærmere bestemt *høyrepopulisme*. Mange populistiske partier avviser at de kan plasseres på en høyre-venstre akse, fordi dette skillet ikke gir mening lenger. Carl i Hagen uttalte i sine memoarer «Det er mange som har hørt meg si at FrP befinner seg midt imellom AP og Høyre, og at vi har tatt det beste fra begge disse to partiene. Mange har smilt og ledd, men jeg har vært dønn ærlig» (Jupskås, 2013, s.34).

Elin Sørtdahl og Alf Ole Ask (2017) peker videre på at flere høyrepopulistiske partier i Europa har fått økt oppslutning blant annet fordi de har adoptert venstresidens økonomiske omfordelingsprinsipper. Hvorfor kan høyrepopulismen likevel plasseres til høyre på den klassiske politisk-økonomisk skillelinjen? Hvordan kan en skille høyrepopulismen fra andre former for populisme? Jupskås (2013) peker på tre grunnleggende trekk. *i)* Alle høyrepopulistiske partier ser ikke individuell og sosial likhet som et mål. De avfeier derfor politiske programmer som har dette som mål. De ser denne ulikheten som en naturlig og akseptabel konsekvens av borgernes ulike innsats. *ii)* Retorikken til disse partiene er ofte kjennetegnet av anti-sosialisme og en generell kritikk av venstresidens idéer. *iii)* Det aller

fleste partier som karakteriseres som «høyrepopulistiske» samarbeider med mer moderate og etablerte høyrepartier i Europa.

Disse grunnleggende trekkene ved populisme kan komme til uttrykk i debatten om ytringsfrihet. Carol Johnson og Hans-Georg Betz (2017) peker på at høyrepopulismen oppfatter å leve i «68-ernes» kulturelle hegemoni som de mener forsøker å avskaffe nasjonalstaten, kjernefamilien, og moral og normer det vestlige samfunnet er tuftet på. Høyrepopulismen retter kritikk mot et «politisk korrekt» system som de mener begrenser retten vanlige folk har til å si og uttrykke hva de mener uten å bli kalt reaksjonær, intolerant eller rasist. Dette systemet innsnevrer meningskorridoren særlig innenfor temaer som integrasjon, religion og innvandring. «Venstreeliten» fremstiller seg som «de gode» med de rette verdiene og holdningen, samtidig som de ser ned på «de andre», altså de som mener noe annet enn de selv. Høyrepopulismen ser seg selv som den eneste politiske kraften som tørr å si dette systemet imot. De sier hva vanlige folk «egentlig tenker» og legger frem «ubehagelige sannheter». Reguleringer av ytringsfriheten oppfattes nettopp som et eksempel på denne elitens forsøk på å «kansellere» meninger og idéer de selv ikke liker.

Den økonomiske venstre-høyre aksens som politisk skillelinje har blitt overflødig, særlig etter den kalde krigens slutt (Piketty, 2020). Nå står den politiske kløften rundt temaer som identitet, verdier og kultur. I den forbindelse ser høyrepopulismen seg selv som forsvarere av mangfold og partikularitet, i motsetning til den etablerte «venstreeliten» som promoterer universalisme og «deraceination» (Johnson & Betz, 2017). Videre kan høyrepopulismen karakteriseres som differensialister. De vektlegger at folk *er* ulike med hensyn til identitet og kultur, og mener de fremviser toleranse ved å forsvare nettopp dette mangfoldet. Den Franske høyrepopulistiske politiker Marine Le Pen uttaler i den forbindelse:

«Yet every social life is founded on affiliations that legitimately determine inclusion and, on the contrary, exclusion. Religion, nation, family, enterprise, association: they all represent communities of members, which legitimately exclude those who are not members, without causing them injustice or violence. It is therefore undisputable that France has the duty to control who enters and to regulate the inflows according to her possibilities and capacity to receive them» (Johnson & Betz, 2017, s.118)

2.4 Borgerlige nasjonalisme og fryktens liberalisme

I mitt datamateriale fremkommer det idéer som tydelig preger skribentenes oppfatninger av ytringsfrihet. I tillegg generelle populistiske perspektiver bærer deres argumentasjon preg av høyrepopulistiske oppfatninger som nasjonalisme, innvandrings skepsis, og frykten for å leve under en «autoritær» stat. Hvordan kan disse oppfatningene beskrives nærmere?

Den Nederlandske statsviteren Meindert Fennema mener høyrepopulistiske partier først og fremst må forstås som anti-immigrasjonspartier (Akkerman, 2015). Flere av disse partiene har en ideologisk kjerne bestående av identitetspolitikk basert på nasjonal identitet. Lokale, nasjonale og Europeiske borgere, samt vestlig kultur, skal ha forrang fremfor hva de oppfatter som uforenelige, ofte islamske, verdenssyn. Det er imidlertid viktig å påpeke at det finnes store ideologiske variasjoner i den Europeiske høyrepopulismen. Til tross for at høyrepopulistiske velgere er mer innvandrings skeptiske enn befolkningen for øvrig, har enkelte av disse politikerne klart å treffe flere og bredere velgergrupper, eksempelvis tidligere arbeiderpartivelgere og proteststemmer (Sørzdahl & Ask, 2017). Det er likevel tilfelle at høyrepopulismens ideologiske plattform ofte fremstår i en mer eller mindre markant nasjonalistisk drakt (Akkerman, 2015). For noen partier er anti-immigrasjonspolitikk sentralt, andre angriper hva de ser som fastlåste byråkratiske strukturer og krever mer folkeavstemninger og «sunn fornuft». Nasjonalistiske strømninger varierer også mye, og det er den historiske og kulturelle konteksten partiene befinner seg i som påvirker dette (Jupskås, 2013). Min studie av Resett må ses i lys av dette. Dette mediet og dets aktører, befinner seg i en norsk kontekst. Dersom min antakelse om at mine data inneholder populistiske trekk stemmer, kan jeg også forvente å finne argumenter som er tuftet på nasjonalistiske idéer. Hva er så typisk for akkurat denne formen for nasjonalisme?

Tjitske Akkerman (2015) påpeker at nasjonalisme kan fremstå i flere ulike tapninger. Han trekker opp et vesensskille mellom «etnokratisk nasjonalisme» og «borgerlig nasjonalisme». Den etnokratiske nasjonalismen kjennetegnes ved at den knytter statsborgerskap og nasjonal identitet opp mot etnisk tilhørighet, definert som rase, herkomst, religion eller språk. Denne formen for nasjonalisme forfekter prinsippet om at statsmakten skal være kontrollert av et spesifikt etnisk kollektiv, og at dette kollektivet har vært konstituerende for den moderne nasjonalstaten (Johnson & Betz, 2017). Globalisering og internasjonalisering har truet disse prinsippene, og noe av populismens motstand mot overnasjonale organer kan forstås i lys av dette. Etnonasjonalismen mener denne «globale ideologien» kun ser på samfunn som en samling mennesker som bor sammen på et avgrenset geografisk område til samme tid, og at

de sosiale båndene er noe innbyggerne på et gitt territorium har etablert seg imellom. Kultur, arv og tidligere generasjoners kamper og «harde arbeid» blir neglisjert.

Akkerman (2015) mener denne formen for nasjonalisme ikke er det mest fremtredende i høyrepopulismen i de skandinaviske landene. Disse miljøene preges først og fremst av en «borgerlig nasjonalisme». Høyrepopulistiske partier som bygger på en borgerlig nasjonalisme, er først og fremst nasjonalistiske fremfor populistiske. De bygger mye av sin ideologiske plattform på forsvaret av demokratiet, ytringsfriheten, den sekulære staten og likestilling mellom kvinner og menn. Ofte blir islamsk kultur ansett som en trussel mot disse verdiene. Akkerman trekker frem det norske Fremskrittspartiet, med deres fokus på tvangsekteskap og omskjæring, som eksempel på dette. Partiet linker disse sakene til sin innvandringspolitikk og anvender argumenter basert på menneskerettigheter og kjønnslikestilling (Akkerman, 2015). Når akkerman skal forklare hva borgerlig nasjonalisme er, benytter han den Nederlandske sosiologiprofessoren og politikeren Pim Fortuyn som representant for en slik nasjonalisme. Fortuyn ble beskrevet som høyrepopulistisk av noen av sine politiske motstandere, og ble drept i et attentat under valgkampen i Nederland i 2002 (Conway, 2002). Han baserte sin kritikk av innvandrings- og integreringspolitikken på verdier fra opplysningstradisjonen. Feilende integrering mente han var resultat av at innvandrerne og deres tro, ikke hadde gjennomgått en «opplysningstid» og at deres verdenssyn derfor var reaksjonært og uforenelig med vestlige verdier. Særlig frigjøring, toleranse og ytringsfrihet var verdier og praksiser de ikke bar med seg. Nasjonalisme hvor opplysningsidealer og den offentlige sfæres nøytralitet er fundamentet i dens retorikk, snarere enn nasjonalisme basert på etnisitet, er mer «spiselig» for folk. Dette er en stor del av forklaringen til hvorfor Fortuyn ble så populær i Nederland (Akkerman, 2015).

Det er ofte ikke god plass for nasjonalisme i den moderne liberalismen. Én type liberalisme gir imidlertid større rom for dette, nemlig hva Akkerman kaller «fryktens liberalisme». Denne frykten tar utgangspunkt i redselen for å leve under regimer som ikke anerkjenner den nasjonale rettsstatens betydning. Fryktens liberalisme bygger et forsvarsverk rundt nasjonal, Europeisk og vestlig sivilisasjon. Liberalismen er i utgangspunktet universell og ekspansiv i sin natur. Idéen tar for gitt at liberale verdier vil spre seg utover vesten og nasjonalstatens grenser. Fryktens liberalisme ser på dette som naivt og trekker på tankene til den Franske opplysningsfilosofen Charles Montesquieu. Han mente at liberale prinsipper lite trolig kunne realiseres i østlige og muslimske samfunn fordi disse samfunnene ikke var økonomisk eller sosialt dynamiske nok til å riste av seg sine autoritære regimer (Akkerman, 2015).

Hvilken betydning for forståelsen av ytringsfrihet vil slike ideologiske forestillinger ha? Akkerman trekker frem den Nederlandske politikeren Geert Wilders promotering av en «liberal Jihad» som skulle gi rom for en midlertidig suspensjon av religionsfriheten, i kampen mot islamisme. Her synes Wilders å strategisk velge hvilke liberale rettigheter som skal gjelde, slik at hans partis politikk kan realiseres. Pim Fortuyn foreslo i et intervju at han ønsket å fjerne forbudet mot diskriminering, en lov som er nedfelt i den Nederlandske grunnloven. Begrunnelsen var at denne loven, i kombinasjon med et strengt «politisk korrekt» ordskifte, innskrenket samfunnets reelle ytringsfrihet. Fortuyns parti foreslo i forlengelse av dette å grunnlovsfeste retten til statens nøytralitet, slik at friheten til religionsutøvelse, i dette tilfelle heldekkende ansiktsplagg, ikke kunne forsvares av staten. En nøytral stat skulle bli ansett som «the mother of all constitutional rights». Bakgrunnen for forslaget var at den Nederlandske likestillingskomiteen tillot folk å bære dekkende hodeplagg offentlig (Akkerman, 2015). Dette viser hvordan høyrepopulismen først og fremst forstår ytringsfriheten som avgrenset til en frihet fra statlig inngripen, og i vektlegger i liten grad at staten er garantist for ytringsfriheten. Som tidligere påpekt er dette en viktig distinksjon fra den juridiske forståelsen av begrepet.

Disse eksemplene viser noen viktige trekk ved «fryktens liberalisme» med hensyn til ytringsfriheten. Geert Wilders «liberal jihad» virker å gjøre unntak ved grunnleggende liberale rettigheter, og at religionsfriheten må ofres på ytringsfrihetens alter. Fortuyns forslag om avskaffelse av diskrimineringslovgivning viser hvordan denne loven blir oppfattet som en innskrenkelse av ytringsfriheten, og at ytringsfrihet som verdi må trumfe alle andre hensyn. Videre kan «statens nøytralitet» forstås som et indirekte forsvar av ytringsfriheten og andre vestlige verdier i møte med fremmedkulturelle, religiøse praksiser. Igjen trekker Akkerman paralleller mellom denne ideologien og det norske Fremskrittspartiet. Vektlegging av vestlige verdier og en «nøytral stat» appellerer bredere enn andre og mer radikale former for nasjonalisme (Akkerman, 2015). Det er tydelig at oppfatningen om at ytringsfriheten står sterkere enn alle andre hensyn er grunnleggende i den borgerlige nasjonalismen, særlig når den er pakket inn i en fryktens liberalisme.

2.5 Høyreorienterte alternative medier

Min analyseenhet i denne oppgaven er det norske høyreorienterte alternative mediet (heretter HAM) Resett. Når jeg skal undersøke skribenters oppfattelse ytringsfrihetsbegrepet i denne avisen, er det relevant å forstå den mediale konteksten de opererer i. Hva et alternativt medium er, og hva som gjør min analyseenhet særskilt *høyreorientert*, er viktig i denne sammenheng.

«Alternative medier» er ikke et nytt begrep. Selv om det i dag ofte brukes for å karakterisere høyreorienterte nettaviser, har begrepet sine røtter i den sosialaktivistiske venstresiden på 70-tallet. 68er-opprøret var utstrakt kritisk til etablerte normer, hierarkier og maktstrukturer. De så de tradisjonelle mediene som en del av dette etablissementet og valgte derfor å etablere egne alternative medier, med kritiske stemmer til de etablerte samfunnsstrukturene (Haller & Holt, 2019). Forskningen på feltet har ikke klart å enes om en samlende definisjon av begrepet alternative medier. «Alternativt» er en motsats til de tradisjonelle mediene som følger en etablert og profesjonell journalistisk profesjonsideologi. Medieaktører kan imidlertid defineres ut ifra ulike kategorier. Noen lager alternativt journalistisk *innhold*, noen har en alternativ *produksjonspraksis*, andre igjen opererer under et alternativt journalistisk *ethos* med nye måter å *distribuere* sitt stoff. I dagens samfunn er internett, kombinert med sosiale medier, den klart viktigste distribusjonsplattformen til alternative medier.

Når en skal avklare hva som kjennetegner et *høyreorientert* alternativt medium er det først og fremst *innholdet* som er av interesse. Hvis en spør kritikere av HAM om hva som preger disse mediene, vil de ofte peke på at innholdet er populistisk, av lav kvalitet, sensasjonspreget, og av og til hatefullt. Dette innholdet bidrar til økt polarisering, mistillit og rasisme. Spør man tilhengere av slike medier viser de til at disse aktørene bidrar med originale perspektiver og nye stemmer som ikke slipper til i tradisjonelle medier, særlig innenfor viktige felt som kriminalitet, innvandring og Islam (Haller & Holt, 2019).

Dersom en stiller spørsmålet til forskningslitteraturen, ser bilde noe mer nyansert ut. Mye av forskningen på HAM har konsentrert seg om ekstreme «far-right» aktører, noe min analyseenhet *ikke* kan karakteriseres som (Ihlebak & Nygaard, 2020). Studier fra Sverige peker på at redaksjonene i HAM som produserer kritisk journalistikk omkring innvandring og Islam, ikke nødvendigvis har sitt ideologiske fokus knyttet til «ytre høyre». De er snarere preget av mangfold, med skribenter som kan karakteriseres som alt fra kritiske sosialdemokrater til fascister. Basert på studiene til Andre Haller og Kristoffer Holt (2019), og

Karoline Andrea Ihlebæk og Silje Nygaard (2020), kan en likevel trekke frem noen fellesnevnerne som kan karakterisere HAM i Skandinavia.

1. HAM bedriver mediekritikk overfor tradisjonelle medier. De mener disse mediene fordekker og «vrir» på informasjon slik at nyhetssakene skal passe inn i en «politisk korrekt» agenda. Dette er ikke nødvendigvis et syn som kun deles av aktører innenfor HAM. Eksempelvis er det i Sverige bred enighet i offentligheten om at meningskorridoren har blitt for smal, og det pågår en offentlig debatt om akkurat *hvor* smal korridoren har blitt og hvordan den påvirker ordskiftet omkring innvandrings- og integreringsfeltet (Haller & Holt, 2019). Flere redaktører oppgir også at de aldri slipper til i etablerte medier som en viktig årsak til at de har dannet sine alternative medier.
2. Innholdet i HAM bærer preg av populistiske elementer som anti-system, anti-immigrasjon, anti-globalisme og anti-elitisme. Flere av HAM-aktørene fronter en utpreget kritikk og skepsis av generøs innvandringspolitikk, EU-reguleringer og hva de kaller «politisk korrekte venstrevridde meningseliter».
3. Nasjonalisme er en sentral fellesnevner hos HAM-aktørene. I tillegg tar de ofte et konservativt standpunkt i saker av sosiokulturell karakter. Enkelte aktører knytter dette ofte til en «kulturkamp» hvor vestlige kultur, verdier og normer er under press, og at de må forsvares. «Venstreeliten» ses på som forsvarere av globalisme, generøs innvandringspolitikk og multikulturalisme. Dette, i tillegg til stoffet jeg presenterte i kapitlet om nasjonalisme og høyrepopulisme, er hovedårsakene til at min analyseenhet Resett, kan karakteriseres som høyreorientert.

Det finnes ulike tilnærminger for å slå fast hvorvidt et høyreorientert alternativt medium er *høyreorientert* og *alternativt*. De overnevnte punktene er basert på empiriske undersøkelser av avisene og deres saker. Innholdsanalyser av nettsidene og nyhetssakene kan avdekke ideologiske markører. En alternativ tilnærming er å spørre redaksjonene selv hva de tenker og mener. Ihlebæk og Nygaard (2020) har kategorisert viktige kjennetegn ved disse tre nettavisene basert på hvordan redaksjonen ser seg selv.

Table 13.1 Self-ascribed roles of selected right-wing alternative media outlets

	Motivation	Topical tags
Norway		
Document	To challenge the consensus-driven "established media" and to provide independent information as "the voice of freedom and reason that breaks free from the echo chamber and noise".	foreign affairs, culture
Human Rights Service	"To collect documentation, information, and analysis to shed light on different sides in the field of immigration and integration".	immigration, Islam, crime, women and equality, politics, statistics, free speech
Resett	"To work for democracy and freedom of speech [, ...] to be critical towards the power and fight for those who are not easily heard. This implies to criticize and be an alternative to the established media".	foreign affairs, culture and satire, lifestyle, sports, economy

Figur 1. Table 13.1. Self-ascribed roles of selected right-wing alternative media outlets, av Ihlebæk & Nygaard (2020, s.270).

Det er variasjoner i hvilke saker og motivasjoner de ulike avisene har, men alle tre faller likevel under kategorier «høyreorientert». Document.no oppgir som sin motivasjon å være et medium som utfordrer en konsensusdrevet etablert media bestående av ekkokammere og «støy». Rights.no retter sitt hovedfokus mot saker om innvandring, integrering og Islam. Resett.no peker på arbeidet for demokrati og ytringsfrihet, i tillegg til å stille seg kritisk til etablerte medier, som sin hovedmotivasjon. Avisenes egne redaksjoner knytter dermed sin motivasjon til kritikk av etablerte medier, Islam og innvandringspolitikk, og for forsvar av vestlige verdier. Alle disse trekkene kjennetegner som tidligere forklart høyreorienterte alternative medier.

Hvilken posisjon har så disse aktørene i det norske medielandskapet? Litteraturen viser til at dagens digitaliserte infrastruktur bidrar til å viske ut skillelinjene mellom profesjonelle og uprofesjonelle nyhetsprodusenter. Det skaper bekymring for partisk nyhetsformidling, desinformasjon og «falske nyheter». Kristoffer Holt mener HAM ikke kan beskyldes for det siste. Hans undersøkelser viser at disse mediene preges av partisk formidling av nyhetsstoff, men at de ikke med overlegg forsøker å feilinformere sine lesere med falske nyheter (Ihlebæk & Nygaard, 2020). Undersøkelser viser videre at HAM vokser i Norden. 7% av Norges befolkning oppgir at de leser Resett jevnlig, 6% leser Document, og 4% leser Rights. Tilliten

til disse mediene er heller ikke ubetydelig blant Norges befolkning. På en skal fra 0-10 scorer Document 4.7 og Resett 4.35. Til sammenlikning scorer NRK 7.5 (Ihlebak og Nygaard, 2020). HAM i Norge har hatt stor suksess på sosiale medier, og mye av veksten deres kan tillegges nettopp dette. Undersøkelser viser blant annet at Document og Resett er større enn Aftenposten på sosiale medier, målt i kommentarer, delinger og reaksjoner (Dahlback, 2021). Dette viser at de overnevnte HAM-aktørene ikke er så marginale som en kanskje skulle anta, men snarere relevante stemmer i samfunnsdebatten som bør tas på alvor.

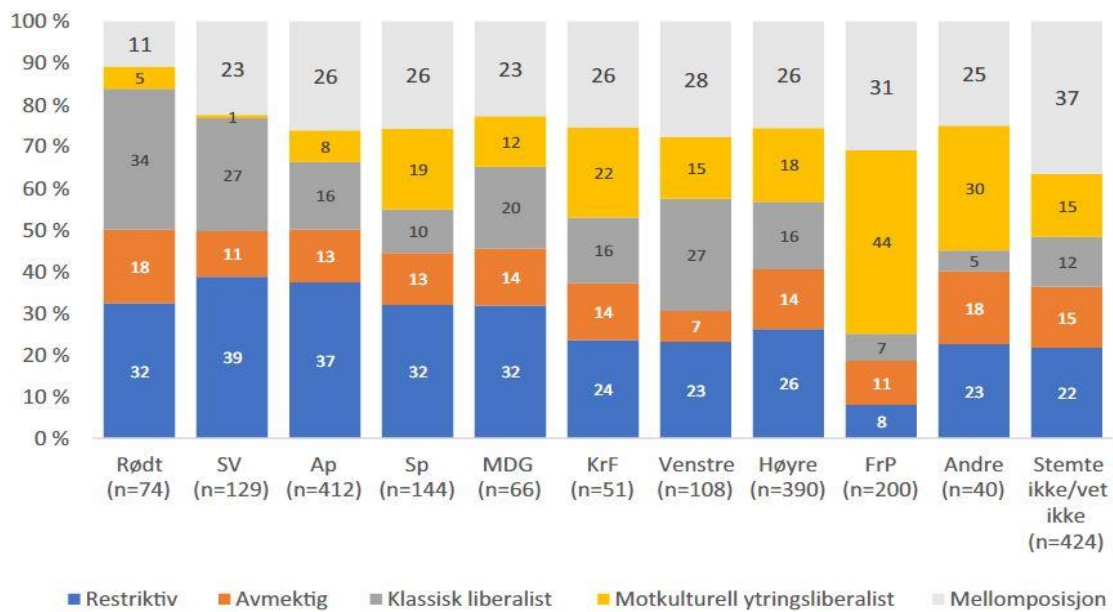
3 Tidligere forskning

Forskningslitteraturen på ytringsfriheten er omfattende. I Norge er det særlig institutt for samfunnsforskning (ISF) som har stått bak mye av forskningen på dette området. De har blant annet ledet Fritt Ords monitorprosjekt «status for ytringsfrihet i Norge». Prosjektet har pågått siden 2013 og er nå inne i sin andre runde. Forskningen tar sikte på å «kartlegge befolkningens og enkeltgruppers erfaringer med og holdninger til ytringsfrihet, og hvor grensene går for hva som kan ytres i norsk offentlighet» (Fritt ord, u.å). Disse studiene, i likhet med mye annen forskning på ytringsfrihet, tar for seg ulike gruppers politiske toleranse. I 2016 avla ISF rapporten «Status for ytringsfriheten i Norge. Ytringsfrihetens grenser, sosiale normer og politisk toleranse» (Steen-Johnsen et al., 2016). Studien viser blant annet at i) befolkningen prioriterer andre hensyn enn ytringsfriheten når det veies opp mot andre verdier. ii) Ytringsfrihet som idé har stor oppslutning, men den synker når idéen blir konkretisert med kontekstuelle forhold som hvem som er avsender og mottaker av ytringen, andre omstendigheter, og på hvilken arena ytringen fant sted. Studien tar ikke for seg i hvilken grad politisk orientering påvirker synet på ytringsfriheten. Imidlertid påviser forskerne at folk med lav politisk interesse, som er religiøse eller som har et positivt innvandringsyn, i mindre grad aksepterer nedsettende og krenkende ytringer enn befolkningen generelt.

I skrivende stund (2.mai 2022) utgir forskere ved ISF boken «Ytringsfrihet i en ny offentlighet» (Mangset et al., 2022). Denne studien ser blant annet på folks holdninger som kan beskrives som en del av deres oppfatning av ytringsfrihet, og hvilken sammenheng dette har med deres politiske orientering. Forskerne formulerer fire posisjoner som skal oppsummere folks syn på ytringers skadepotensial og ytringsrom:

«1) En restriktiv posisjon impliserer forholdsvis strenge grenser for hva som er legitime ytringer. Samtidig innebærer en slik posisjon at man mener den offentlige debatten gir tilstrekkelig rom til å ytre kontroversielle perspektiver, og at mediene gjenspeiler meningsmangfoldet i samfunnet. 2) En klassisk ytringsliberalistisk posisjon innebærer et syn om at takhøyden for krenkende eller kontroversielle ytringer skal være stor, samtidig som man er relativt tilfreds med det offentlige rommet for ytringer og medienes formidling av dette. 3) En motkulturell ytringsliberalistisk posisjon er også knyttet til et ønske om et vidt rom for kontroversielle ytringer. I motsetning til det som er tilfellet i en klassisk ytringsliberal posisjon, mener man imidlertid at den offentlige debatten er for snever. 4) En resignert posisjon innebærer en bekymring for enkeltytringers skadepotensial og for at rommet for offentlig debatt, medienes dekning og egen mulighet til å ytre seg er begrenset.» (Mangset et al., 2022, s.39)

Særlig relevant for min studie er den tredje posisjonen av motkulturelle ytringsliberalister. Forskerne i studien kommer frem til at denne posisjonen er den klart største hos velgere som stemte FRP ved forrige valg. Denne gruppen mener at ord i seg selv ikke er skadelig og at det vanskelig å komme til ordet i den offentlige debatten med kritiske syn og meninger som går på tvers av en rådende konsensus, særlig angående temaer som innvandring, klima og likestilling. På spørsmål om hva som er de største truslene mot ytringsfrihet svarer denne gruppen: «Politisk korrekthet», etablerte medier, akademia, myndighetene, den politiske venstresiden og muslimer/Islam. Dette mener de kommer til uttrykk gjennom identitetspolitikk, «cancel culture» og «wokeism» (Mangset et al., 2022, s.45). Samtidig viser figur 2 nedenfor at velgere av partiet Høyre ikke utmerker seg nevneverdig i noen av de fire posisjonene. Dette understreker poenget om at «høyreorientert» ikke må forstås som en samlebetegnelse for hele høyresiden i denne sammenhengen. Den politiske høyresiden inneholder et mangfold av ulike verdier og ideologiske oppfatninger, det være seg konservatisme, nasjonalisme, liberalisme, populisme og så videre. Som jeg allerede har påpekt kjennetegnes høyreorienterte alternative medier i Norden og Norge av populistisk og nasjonalistiske trekk, i tillegg til en utpreget kritisk holdning til tradisjonelle medier. Akkerman (2015) mener det norske Fremskrittspartiet kan karakteriseres som et borgerlig-nasjonalistisk høyrepopulistisk parti. Den motkulturelle ytringsliberalistiske holdningen til ytringsfrihet kan ses i sammenheng med dette. Det vil derfor være rimelig å anta at slike holdninger vil komme til syne i debattinnlegg om ytringsfrihet i høyreorienterte alternative medier.

Figur 2.3: Fire posisjoner i syn på ytringsfriheten, etter stemmegivning ved siste stortingsvalg.

Figur 2. Figur 2.3. Fire posisjoner i syn på ytringsfriheten, etter stemmegivning ved siste stortingsvalg. Av Mangset et al (2022, s.49)

Reiser man ut av landet finner man flere studier om høyreorienterte aktører og oppfatninger av ytringsfrihet. En amerikansk studie utført av Nicole Lindner og Brian Nosek (Linder & Nosek, 2009) har sett nærmere på hvordan ulik ideologisk tilhørighet påvirker individers politiske toleranse i et ytringsfrihetsperspektiv. Toleranse i denne sammenheng viser til hvorvidt en mener en ytring bør være straffbar eller ikke. De konkluderte blant annet med at høyreorienterte respondenter i mindre grad tolererer kontroversielle ytringer enn venstreorientert, uavhengig av hvem avsender og mottaker av ytringen er. Samtidig fant de at venstreorienterte er mer inkonsekvente i sitt «forsvar» for ytringsfriheten enn høyreorienterte. Konservative tolererte ytringer fra høyre- og venstresiden i like stor grad. Venstresidens tålegrense ble i større grad påvirket av hvem som ytret seg, og hvem som ble «truffet» av ytringen. Videre var venstreorienterte i mindre grad villig til å gå på akkord med sine politiske rettigheter, i møte med argumenter om «nasjonens sikkerhet» eller «kriminalitetsbekjempelse». Til tross for denne skjevheten som ble avdekket i denne studien, peker annen forskning på at folk generelt har vansker med å korrigere for sine ideologiske partiskheter. Begge sider av det politiske spekteret beskytter i større grad kontroversielle ytringer de selv kan si seg enige i, eller som blir ytret av folk til føler politisk tilhørighet til (Linder & Nosek, 2009). I forlengelse av dette peker forskningen på et interessant funn:

Høyresiden kritiserer venstresiden i større grad for å utelukkende beskytte meninger de selv er enige i. Fra Norsk kontekst er debatten rundt «hatparagrafen», §185, illustrerende for dette poenget. Høyreorienterte aktører peker på at slike begrensninger er til for å få bukt med ytringer en «ikke liker», og dette anses som en trussel mot selve ytringsfriheten (Ytringsfrihetskommisjonen, 2020).

De overnevnte studiene er av kvantitativ art, hvor surveyundersøkelser er tatt i bruk. Studiene sier lite om hvordan ytringsfrihet som begrep, mer beskrivende og substansielt, blir oppfattet i ulike politiske miljøer. Det virker å være lite kvalitativ forskning på dette området. Et unntak er studien «Free speech from left to right» av den Amerikanske statsviteren Joseph Mello (Mello, 2021). Mello tar utgangspunkt i en observasjon gjort av mange kommentatorer av ytringsfrihetsdebatten i USA: På 1960-tallet var venstresiden fanebærere for forsvar av ytringsfriheten og andre borgerlige rettigheter. Høyresiden på sin side var mer opptatt av sikkerhet enn av ytringsfrihet. Den politiske debatten om «politisk korrekthet» har blusset opp i dagens USA, og tidligere president Donald Trumps kontroversielle politiske stil har helt bensin på bålet i samtalen om et «politisk ukorrekt språk». I dagens ordskifte ser Mello at de politiske holdningene til ytringsfrihet er snudd på hodet siden 60-tallet, om ikke annet fremstår det slik retorisk. Høyresiden flagger seg som de «virkelige» forsvarerne av ytringsfrihet, en rettighet de mener bør vike for de fleste andre hensyn. Venstresidens retorikk på den andre siden, bærer preg av fokus på de negative konsekvensene for folk og samfunn ved uregulert ytringsfrihet. For å undersøke henholdsvis venstre- og høyresidens konseptualisering av ytringsfrihet tar han utgangspunkt i den «motkulturelle» komikeren Lenny Bruce fra 1960-tallet og dagens kontroversielle konservative kommentator Milo Yiannopoulos. Ved hjelp av en kvalitativ tekstanalyse av innlegg fra disse to forsøker han å kartlegge hvordan venstre- og høyresiden forsvarer og konseptualiserer ytringsfrihet på ulikt vis. Han finner blant annet:

- i)* Begge sider ser på ytringsfriheten som et verktøy for de mindre privilegerte til å utfordre de med makt, men de har ulikt syn på hvem som er mektige. For venstresiden er ytringsfrihet noe som skal beskytte utsatte minoriteter som står i fare for å bli undertrykt av en «fiendtlig majoritet». De støtter derfor ytringsfriheten når den blir benyttet av folk som vil utfordre etablerte hierarkier i samfunnet. Høyresiden ser på ytringsfrihet og andre rettigheter som et uttrykk for majoritetens vilje, og som mekanismer for å beskytte kjerneverdier som majoriteten står for. De tar til orde for å beskytte ytringsfriheten når en ytring

fremstår som en representasjon av viljen til «the silent majority», som forsøker å utfordre den illegitime makten til den «undergravende eliten». Dette kan forstås som et konfliktorientert syn på ytringsfriheten, i sterk kontrast til det tidligere beskrevet habermasianske «harmoniperspektivet» en finner i NOU1999:27, hvor idéen om tvangsfri dialog mellom borgerne, som forutsetning for demokrati og myndiggjøring av individet, står sentralt.

- ii)* Høyresiden forankrer sitt forsvar av ytringsfriheten i verdier som «sikkerhet» og «orden». De er derfor mer tilbakeholdene med å støtte ytringer som kan føre til uro og svekkelse av sikkerheten i samfunnet. Venstresiden holder fast ved «likhet» som kjerneverdi og er derfor ofte mindre tolerant overfor ytringer som oppfattes som nedverdiggende mot utsatte minoritetsgrupper.
- iii)* Ingen av sidene ser ut til å støtte absolutt ytringsfrihet under enhver omstendighet. De bedømmer verdien av ytringsfrihet ut ifra hvilken kontekst den blir brukt. Venstresiden ser på ytringsfrihet som problematisk når den krenker likhetsverdien, og høyresiden ser den som problematisk når det krasjer med deres ønske om selvdisiplin og respekt for autoriteter.
- iv)* Endelig finner Mello at høyresiden ser på ytringer som verdifulle når de ytres med «måtehold» og «emosjonell distanse». De ser også på målrettede tiltak og reguleringer i forsvar for minoritetsgrupper som et tiltak for resultatlikhet for alle mennesker, på bekostning av mulighetsliket for individet, ofte hvite menn (Mello, 2021, s. 351).

I mine studier av tidligere forskningslitteratur har det vært krevende å finne norske kvalitative undersøkelser som sier noe om hvordan ulike grupper konseptualiserer ytringsfrihetsbegrepet. Et hederlig unntak er en masteroppgave skrevet av Mona Elén Drange (2017). Gjennom en diskursanalytisk tilnærming tar hun sikte på å beskrive ulike begrepsforståelser av ytringsfrihet, sett i lys av den offentlige debatten i etterkant av «Nazidemonstrasjonen» holdt av Den nordiske motstandsbevegelsen i Kristiansand i 2017. Hun kategoriserer de ulike begrepsforståelsene i tre: Politistemmen, ekspertstemmen og folkestemmen. Studien går ikke nærmere inn på ideologiske forskjeller i oppfattelsen av ytringsfrihet, ei heller hvilke forståelser som befinner seg i høyreorienterte miljøer.

For ordens skyld: I mine undersøkelser etter relevant forskningslitteratur benyttet jeg søkeordene «Freedom of speech ideology», «Freedom of speech perceptions», «Freedom of

speech right-wing», «Freedom of speech in alternative media», og «Freedom of speech political orientation». Jeg har benyttet meg av søkemotorene Academic search premier, ebook central, idunn, JSTOR, SAGE journals, SSRN – Social Science Research Network, og Web of Science.

På bakgrunn av dette later det til å eksistere et kunnskapshull i ytringsfrielitertaturen internasjonalt generelt, og i Norge spesielt. Et hull det er min ambisjon å hjelpe til med å fylle.

4 Metode

I dette kapitlet vil jeg presentere min metodiske tilnærming til studien, hvilken strategi jeg har anlagt for analysen, hvilke avveininger jeg har gjort underveis, styrker og svakheter ved studien. Som tidligere nevnt foreligger det lite kvalitativ forskning på høyreorienterte miljøers oppfattelse av ytringsfrihet, og da særlig fra Norden og Norge. De store kvantitative studiene av ytringsfrihet i Norge er gjennomført av Institutt for samfunnsforskning. Noen av forskerne ved instituttet undersøkte nylig nordmenns oppfatninger om ytringsfrihet og så dette i sammenheng med politiske preferanser (Mangset et al, 2022). Som jeg tidligere har vist trekkes det her sammenheng mellom posisjonen forskerne identifiserer som «motkulturell ytringsliberalisme», og at en stor andel av FRP-velgerne kan kategoriseres som dette. I tillegg er det på bakgrunn av Akkermans (2015) og Ihlebæk & Nygaards (2020) forskning rimelig å forvente at noen av disse oppfatningene skal komme til syne i mine data. Høyreorienterte medier i Norge kan, som litteraturen har vist, karakteriseres blant annet som populistiske. Den samme koblingen gjør Akkerman om FRP.

Min studie ønsker å gå disse oppfatningene om ytringsfrihet litt nærmere i sømmene. Ved å analysere avisinnlegg fra skribenter i Resett er ambisjonen å fylle disse oppfatningene med mer substansielt innhold enn hva som fremkommer i disse kvantitative studiene. Finnes disse oppfatningene i mine data? Kan disse beskrives mer utfyllende? Og, ikke minst, finnes det andre oppfatninger som ikke er fanget opp av tidligere studier? For å kunne svare på disse spørsmålene har jeg valgt å utføre en kvalitativ innholdsanalyse av debattinnlegg i Resett, Norges største høyreorientert alternative medium.

4.1 Kvalitativ innholdsanalyse

En innholdsanalyse tar sikte på å systematisk sammenfatte tekstinhold. En slik analyse kan gjøres kvantitativt så vel som kvalitativt. Metoden er utpreget deskriptiv, det vil si at analysen forholder seg til meningsinnhold som eksplisitt kommer til uttrykk i teksten, og søker å beskrive dette innholdet på en systematisk måte (Bratberg, 2017). En kvalitativ variant av innholdsanalysen skal systematisere, kategorisere og analysere tekstinholdet. Kategoriene kan være forhåndsdefinerte eller bli til i møte med teksten. Denne oppgaven står i en mellomposisjon. Inn i analysen har jeg med meg begreper hentet fra tidligere forskning og teori, noen har blitt forkastet i møte med dataene, andre har blitt justert underveis.

Sammendraget av analysen er beskrevet i siste del av oppgaven i form av et skjema.

Begrepene «populisme», «borgerlig nasjonalisme» og «fryktens liberalisme» er hentet fra litteraturen. Truslene mot ytringsfrihet og de generelle oppfatningene av ytringsfriheten har blitt artikulert på bakgrunn av det empiriske materialet.

Innholdsanalysen tar altså for seg det konkrete og observerbare innholdet i teksten, og det er dermed mindre rom for tolkning i denne metoden enn i eksempelvis diskurs- eller idéanalyse. Likevel er det viktig å bemerke at meningsinnhold aldri kan trekkes ut av en tekst uten noen form for tolkning. Meningsinnholdet kan ikke forstås som en objektiv størrelse forskeren skal avdekke, den vil alltid være preget av leserens forforståelse, kunnskap og referanserammer. Ved bruk av denne metoden er det krevende å trekke konklusjoner om aktørenes intensjoner og motivasjoner, særlig i tilfeller hvor dette ikke eksplisitt blir ytret i tekstene. Det er heller ikke min intensjon med studien. Jeg søker å beskrive oppfatninger som klart kommer til uttrykk i tekstene.

Min hovedproblemstilling er «Hvilke oppfatninger om ytringsfrihet finnes blant skribenter i den norske høyreorienterte alternative nettavisen Resett?». Jeg ønsker altså å beskrive *oppfatninger*. Det finnes flere metoder å benytte for å besvare dette spørsmålet, men innholdsanalysen er en fruktbar tilnærming når datamateriale består av tekst, i dette tilfelle avisinnlegg i nettavisen Resett.

4.2 Utvalg

Min utvalgsstrategi har vært strategisk. For det første har jeg avgrenset søket mitt til én nettavis. Grunnen til dette er at mengden leserinnlegg om ytringsfrihet i høyreorienterte alternative medier er svært omfangsrikt. Resett ble valgt fordi det er det klart største avisen

målt i antall lesere og hadde således flere innlegg enn de to andre toneangivende høyreorienterte alternative mediene Rights.no og Document.no. Videre valgte jeg å ikke avgrense søket til en bestemt debatt eller en bestemt tidsperiode. Ettersom jeg ønsker å undersøke oppfattelser om ytringsfrihet i debattinnleggene, er det et poeng å ikke binde seg til innlegg som handler om et konkret tilfelle, eksempelvis et humorinnslag eller en bestemt SIAN-demonstrasjon. På den måten sikrer jeg større tilfang av generelle oppfatninger og idéer om ytringsfrihet i denne avisen. Jeg valgte heller ikke å avgrense søket til en bestemt tidsperiode, men søkte likevel ikke etter data fra før 2018. Det er rimelig å anta at oppfatninger om ytringsfrihet er relativt stabile over tid. Det vil derfor ikke være nødvendig å avgrense seg til noen måneder eller et bestemt år. Samtidig er det ikke slik at oppfatninger er helt statiske. Dersom innleggene hadde vært for gamle kunne jeg risikert å beskrive oppfatninger som preget dette miljøet tidligere, men som ikke lenger er gjeldende.

Når jeg ønsket å undersøke oppfatninger om ytringsfrihet i Resett var det naturlig å se på kronikker og innlegg i slike aviser. Debattinnlegget bærer ofte preg av å være velformulerte, gjennomtenkte, klare og konsise. En analyse av eksempelvis kommentarer i kommentarfelt ville kunne gi andre svar på spørsmålet mitt, men disse innleggene er ofte mer følelsesstyrte, ustrukturerte, spontane og korte. Jeg vurderte det dithen at slike data ikke ville gi like mye substansielt innhold som kronikker og leserinnlegg. En kritisk innvending mot dette poenget kan imidlertid være at skribentene moderer sine meninger og formuleringer i avisinnlegg. Sånn sett kan visse oppfatninger glippe ved å utelukke kommentarfelt som datamateriale.

I selve utvelgelsen av innleggene søkte jeg systematisk etter innlegg som omhandlet ytringsfrihet. Det var et poeng i utvelgelsesprosessen at innleggene var av et visst omfang, slik at sjansen for at ulike oppfatninger skulle komme til syne økte. Hvem som var forfatter av innleggene, ble ikke vurdert som sentralt. Basert på overnevnte vurderinger endte jeg til slutt opp med tre innlegg publisert i Resett. Disse ble valgt nettopp fordi de var relativt omfangsrike, beskrivende og fokuserte gjennomgående på ytringsfrihet.

Valget falt på tre innlegg publisert i Resett i perioden 2018-2021. Ett av innleggene er skrevet av Helge Lurås, redaktør i Resett og slik sett en viktig stemme i avisen. De to andre innleggene er skrevet av Arnt Folgerø og Erling Marthinsen. Begge er aktive skribenter i Resett og andre høyreorienterte alternative medier. Disse skribentene har skrevet mange innlegg om ytringsfrihet og har klare idéer og tanker om den. Innleggene i min studie ble valgt fordi de er særlig omfangsrike og inneholder flere beskrivende perspektiver på ytringsfrihet.

4.3 Analysestrategi

I innholdsanalysen er det vanlig å operere med et analyseskjema når en skal systematisere innholdet i teksten. Dette skjemaet kan være forhåndsdefinert eller være et resultat av analysearbeidet. En deduktiv tilnærming til analysen vil ta utgangspunkt i forhåndsdefinerte kategorier som benyttes når en analyserer teksten. *Deduksjon* i denne sammenheng må forstås som å trekke slutninger fra allmenne forhåndsbestemte kategorier til et enkelttilfelle (mine data). Motsatsen til dette er en *induktiv* tilnærming. Her trekker forskeren slutninger fra den unike empirien i enkelttilfelle til mere allmenne og generaliserbare kategorier. Min prosess har imidlertid vært *abduktiv*. Dette kan forstås som et samspill mellom en deduktiv og induktiv tilnærming. Basert på tidligere forskning og teori konstruerte jeg et sett med koder som jeg benyttet ved de første gjennomlesningene av dataene. Disse var ganske finmaskede, og det viste seg derfor krevende å systematisere innholdet i teksten etter disse. Noen av kodene var sågar ikke observerbare i dataene. Prosessen ble en pendel mellom å jobbe med dataene og justere kodene etter dette. På den måten hadde jeg med meg teoretiske «knagger» inn i analysen, men disse ble endret og spisset i møte med teksten. Dette arbeidet førte frem til skjemaet som blir presentert i den avsluttende delen av denne oppgaven.

Til tross for at jeg underveis i prosessen har medbrakt noen forhåndsdefinerte kategorier og teoretiske oppfatninger basert på tidligere forskning, har jeg vært bevisst på å la dataene «snakke for seg». En fallgrube ved å operere med forhåndsdefinerte kategorier i en kvalitativ innholdsanalyse, er at en fort kan la disse overstyre de unike egenskapene ved dataene. Dersom forskeren forholder seg for rigid til forhåndsdefinerte kategorier vil det være en overhengende fare for at hen presser disse kategoriene på datamateriale, uten å være oppmerksom på ulike nyanser og unike egenskaper i empirien. Da har forskeren kanskje fått bekreftet sine teoretiske antakelser og forhåndsoppfatninger, men hen har også gått glipp av de særegne trekkene ved dataene. Dette er problematisk fordi den kvalitative innholdsanalysens formål er jo blant annet nettopp å fange opp det unike innholdet i tekstene. Det har likevel vært viktig for meg å gjøre analysen med ryggdekning fra tidligere forskning.

4.4 Refleksjoner

Jeg har tidligere i dette kapittelet etter beste evne beskrevet min fremgangsmåte, både utvalgsstrategi, valg av metode, og analytisk tilnærming. Kvalitative forskningsopplegg er heftet med utfordringer knyttet til forskerens subjektive tolkning av dataene. Forskerens egne «fordommer» og oppfatninger preger tolkningen av teksten, og dermed også analysen og konklusjonen. Mennesker vil oppfatte tekst på ulike måter, og nettopp dette kan gjøre det krevende å replisere studien til punkt og prikke. For å kompensere for dette har jeg ovenfor beskrevet hvilke vurderinger jeg har gjort underveis i arbeidet. Harald Grimen (2004) påpeker at fremgangsmåten en forsker benytter, må presenteres på en slik måte at andre i prinsippet kan gjenta undersøkelsen. Personlige sympatier og antipatier er dårlige kriterier. Forskningsresultatenes gyldighet skal *ikke* være avhengig av *hvem* som har gjennomført den.

Begreper som «reliabilitet» og «validitet» forekommer hovedsakelig i kvantitative forskningsopplegg. Det er likevel like viktig i kvalitative studier at dataene kan gi svar på spørsmålet forskeren stiller. Sigmund Grønmo (2004:426) beskriver validitet i kvalitative studier som «et uttrykk for hvor godt det faktiske datamaterialet svarer til forskerens intensjoner med undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen». Som beskrevet ovenfor mener jeg leserinnleggene i *Resett* egner seg godt til dette i mitt tilfelle. *Resett* er det største aktøren av høyreorienterte alternative medier, og leserinnleggets form gir rom for lengre resonnementer som vil kunne gi mer utfyllende svar på hvilke oppfatninger skribentene har om ytringsfrihet enn eksempelvis kortere innlegg i kommentarfelt. Videre har jeg under delkapittelet «analysestrategier» pekt på en annen faktor som kan påvirke studiens konklusjon, nemlig faren ved å tviholde på forhåndsdefinerte kategorier i analyseprosessen. Medisinen min mot dette har som sagt vært å anlegge en abduktiv tilnærming og la teksten prege de teoretiske kodene underveis.

Styrken ved mitt undersøkelsesopplegg er at den gir rom for substansielle beskrivelser av skribentenes oppfatninger. En kvalitativ tekstanalyse kan fortelle noe unikt om hvordan akkurat disse forfatterne oppfatter ytringsfrihet. Utvalget består rett nok av kun tre tekster. Antall forfattere i *Resett* er langt flere. Dette betyr at min studie alene ikke kan si noe helhetlig om hvordan *Resett* oppfatter ytringsfriheten, ei heller hva andre skribenter i *Resett* mener. Utvalget er for lite til å si noe generelt om dette. Det er heller ikke mulig å generalisere funnene til å gjelde andre høyreorientert medier, og heller ikke høyreorienterte miljøer. Til det kreves kvantitative studier med representative utvalg. Min studie må derfor forstås som et lite bidrag til innsikt i noen av idéene og oppfattelsene som eksisterer i *Resett*.

Den kan benyttes som utgangspunkt for mer omfattende studier av Resett eller høyreorientert alternative medier generelt.

Til slutt i dette kapitlet ønsker jeg å reflektere rundt begreper som blir benyttet i denne oppgavens analyse, nærmere bestemt «populisme», «borgerlig nasjonalisme» og «fryktens liberalisme». Disse begrepene er verdiladede. Som nevnt i kapitlet om populisme er dette begrepet omstridt, ikke bare i den offentlige samtalen, men også faglig. «Nasjonalisme» er heftet med samme problematikk, og også her finnes mange nyanser av begrepet. Begrepene blir ofte benyttet med negativt fortegn av stemmer i offentligheten. Min bruk av begrepene er rent faglig. Jeg søker ikke å felle noen moralsk dom over dataene ved å karakterisere tekstene som «populistisk» eller «nasjonalistisk» preget, men snarer å beskrive mest mulig nøyaktig hva teksten gir uttrykk for. Bruken av disse begrepene er som jeg har vist faglig forankret.

5 Analyse

I dette kapitlet skal jeg analysere tre innlegg omhandlende ytringsfrihet. Disse er publisert på resett.no og er skrevet av henholdsvis Helge Lurås, Arnt Folgerø, og Erling Marthinsen. Som beskrevet i metodekapitlet tar min analyse utgangspunkt i presentert teori og tidligere forskning på temaet. For å kunne svare på mine problemstillinger vektlegger jeg både ideologiske forestillinger, oppfattede trusler og generelle oppfatninger om ytringsfrihet i min analyse. Analysen består av tre leserinnlegg fra Resett og disse vil bli analysert hver for seg. For hvert innlegg har jeg strukturert analysen på følgende måte: 1) Jeg gir en kort introduksjon av skribenten og det overordnede temaet for innlegget. 2) Analyse av generelle oppfatninger. Med «generelle oppfatninger» viser jeg til oppfatninger av ytringsfriheten som ikke kan knyttes direkte til ideologiske forestillinger. 3) Populisme. Her tar jeg for meg det jeg identifiserer som populistiske trekk ved skribentenes argumentasjon og oppfatninger. Hvilke trusler mot ytringsfriheten som kan knyttes til en populistisk anskuelse vil også bli beskrevet her. 4) Borgerlig nasjonalisme og fryktens liberalisme. Deler av skribentenes oppfatninger kan knyttes til disse ideologiene. Jeg identifiserer også her trusler mot ytringsfriheten som kan forstås ut ifra perspektivene som finnes i disse forestillingene. I etterkant av analysen oppsummerer jeg mine funn skjematisk for å synliggjøre de fremste karakteristikkene i mitt datamateriale. Linker til debattinnleggene i sin helhet finnes i litteraturlisten bakerst i oppgaven.

5.1 Helge Lurås – «Innspill til Ykom: Det er takket være Resett at det fortsatt er ytringsfrihet i Norge». Resett, 25. August 2021.

Helge Lurås har bakgrunn som blant annet rådgiver og analytiker i Forsvaret og Norsk utenrikspolitisk institutt. De seneste årene har han blitt kjent som redaktør for det alternative mediet Resett.no. Resett skriver at de «jobber for demokrati og ytringsfrihet. Vi skal være en kritisk makt og kjempe for de som ikke så lett kommer til orde. Det innebærer også å kritisere og være et alternativ til de etablerte mediene» (Resett, u.å). Lurås er altså en person som har engasjert seg i ytringsfrihetsdebatten, samtidig som han er redaktør i en nettavis som uttalt har dette som fokus. Jeg vil her analysere hans innlegg av 25.08.21 etter hvilke kategorier som kommer til syne i hans tekst. Lurås vektlegger i sitt innlegg viktigheten av alternative stemmer i samfunnsdebatten. Han mener han selv og sine meningsfeller ikke slipper til i tradisjonelle medier, løfter frem Resett som et talerør for disse stemmene, og peker på en generell «kanselleringskultur» i Norge.

1) Generelle oppfatninger.

Det er konsensus blant forfatterne i mitt datamateriale at ytringsfriheten er truet. Lurås er intet unntak. Han mener ytringsfriheten er truet fordi alternative og kritiske meninger om innvandring og Islam, har fått mindre plass i tradisjonelle medier de senere årene:

«Jeg har personlig erfaring med mediene og deres portvokterfunksjon fra 2008 da jeg ble en hyppig brukt «ekspert» på ymse forhold som gjaldt forsvars-, utenriks- og sikkerhetspolitikk og inntil jeg var med å etablere Resett i 2017. Jeg fikk raskt et innblikk i hver «grensene» for ytringer som slipper gjennom og er akseptable lå og ligger, og hvordan dette ytringsrommet utviklet seg i disse årene. Min vurdering var etter hvert at porten hos de etablerte mediene var for trang, eller den var lukket på noen sentrale områder. Spesielt rundt hvordan samfunn fungerer, hva som er grunnlaget for konflikt, hvilke konsekvenser som oppstår i fragmenterte, multikulturelle samfunn, hva ideologien islam egentlig innebærer (...) på disse områdene er det relevante og nødvendige innspill og motforestillinger som ikke slipper igjennom eller de stigmatiseres på en måte som gjør at folk er betenkt med å ytre det de mener.»

Resett blir presentert som et rom hvor slike meninger kan komme til uttrykk. Han vektlegger at denne avisen har «titusenvis» av lesere, og så lenge de har det, har resett

ytringsfrihet. Videre påpeker han «er disse meningene og disse måtene å analysere samfunn og verden på er truet på? Ja, jeg vil påstå det.». Lurås ser med dette ut til å mene at graden av ytringsfrihet beror på hvor mange tilhørere en person kan nå ut til. Jo flere folk en ytring kan nå ut til, jo videre er ytringsfriheten. Dette står også i kontrast til den juridiske forståelsen av begrepet. Som Anine Kierulf påpeker: «Friheten er en frihet til å ytre det vi vil, ikke et trumfkort vi kan bruke til å kreve at folk skal lytte til, eller la seg bevege av det vi mener. Den er en frihet til å ytre seg – og lytte – ikke en rett til å bli hørt.» (Kierulf, 2021, s.97).

1) Populisme.

Som jeg har vist i første del av analysen peker Lurås på hvordan «smale» meningskorridorer innenfor temaer som Islam og innvandring preger etablerte medier. Kritikkk av tradisjonelle medier er et sentralt kjennetegn ved populismen. Han ser i forlengelse av dette ut til å forstå dette som en del av en mer omfattende «kanselleringskultur»:

«Visse meninger og aktører i Norge har blitt forsøkt utstøtt. Jeg har selv gått fra å være ukjentlig i de store mediene til at det nå blir en stor mediasak at jeg i det hele tatt blir invitert til NRK. Klassekampen ble sterkt kritisert for å ha invitert meg til debatt i 2018. De som inviterer meg må forsvare hvorfor jeg blir invitert. Det er en belastning å bli assosiert med det Resett står for og den jeg er. Det er ingen tvil om at det skremmer NRK og andre medieaktører fra å slippe oss til.»

«(...) du vil ikke finne så mange med min bakgrunn i «det gode selskap» som er villig til å brenne alle broer, finne seg i å bli kalt rasist og bli erklært uønsket og kansellert for å holde liv i en slik plattform (Resett) (...) poenget mitt er at det er sterke krefter i Norge som prøver å hindre Resett (og de meningene vi slipper til) som best de kan. Vi har regjeringsmedlemmer og stortingsrepresentanter som har tatt til orde for og endog kontaktet annonsører for å hindre at Resett får inntekter.»

Denne «kanselleringskulturen» mener han har opphav i akademien:

«Ønskene om å ikke høre noe fra Resett er etter min mening uttrykk for en mer generell trend mot kanselleringskultur og det å beskytte seg selv mot angivelig støtende meninger. Mye er skrevet om dette fenomenet, og hva det skyldes. Et arnested er akademien, noe jeg har dekket og utdypet i boken «Knefall. Hvordan kristen skyldfølelse og venstresidens offermentalitet ødelegger vesten».»

Han trekker i disse sitatene frem at store medieaktører sjelden, og i betydelig mindre grad enn før, inviterer han til debatter og publiserer hans innlegg. De som likevel gjør det, møter massiv kritikk. Lurås trekker konklusjonen om at mediene ikke lenger tørr å invitere han fordi det blir for belastende. Han peker ikke på tradisjonelle medier som en direkte årsak til at han og hans meningsfeller blir «kansellert», men at de er en del av problemet. De står ikke opp mot «sterke krefter i Norge som prøver å hindre Resett (og meningene vi slipper til) som best de kan».

En viktig del av den populistiske fortellingen er «eliten» mot «folket». Det er tydelig at Lurås forholder seg til denne når han peker på at Resett er en kanal for titusenvis av mennesker med meninger som ellers ikke ville sluppet til i debatten. Disse «folkelige» meningene blir kansellert, og igjen viser han til at de har ytringsfrihet så lenge de kan nå ut til mange mennesker med sine ytringer:

«Til dette er å si at vi ikke bestrider at redaksjonen i Resett har ytringsfrihet. Naturligvis har vi det så lenge vi fortsatt når ut til titusenvis av lesere hver dag. Men hva er Resett i denne sammenhengen? Vi er nettopp en plattform for en rekke mennesker som, i det minste en del av dem, ikke opplever at de kommer til orde noe annet sted, eller at en del av temaene Resett tar opp, ikke blir dekket i andre medier i Norge.»

- 2) Borgerlig nasjonalisme og fryktens liberalisme. Til tross for at Lurås vier mesteparten av oppmerksomheten til tradisjonelle medier og kanselleringskultur, trekker han frem

noen poenger som jeg mener kan forstås som uttrykk for en borgerlig nasjonalisme. Innledningsvis viser han til ytringsfrihetens begrunnelse om sannhetssøken, og henviser til ytringsfrihetskommisjonens begrunnelser for ytringsfrihet. Han spør retorisk om vi har dette som ideal i dag:

«Sannheten nås gjennom meningsutveksling der fremsatte påstander kan korrigeres i konfrontasjon med andre meninger. Dette gjelder ikke nødvendigvis for trivielle påstander som at – to pluss to er fire, men det gjelder for påstander som inneholder større eller mindre grad av fortolkning. Vi mennesker er feilbarlige, men ved å undersøke sakene og ved å høre på hverandre kan vi lære mer og se tingene på andre måter, slik at vi får bedre funderte oppfatninger. Har vi dette som ideal i dag?»

Han mener dette er et ideal som er under press i dag. Avslutningsvis trekker han frem både sannhets- og demokratiprinsippet som skadelidende for dagens utviklingstrekk. Disse prinsippene er sentrale opplysningsverdier han selv trekker frem som idealer og derfor noe som må forsvares:

«Alt i alt er dette utviklingstrekk som er problematiske for to sentrale begrunnelser for hvorfor et samfunn bør ha ytringsfrihet, nemlig sannhetsprinsippet og demokratiprinsippet. At ikke redaktører som Harald Klungtveit forstår det, og at han ikke er alene om å avfeie at vi har stadig klammere ytringsklima i Norge, burde bekymre flere enn meg. Reell ytringsfrihet krever at noen er modige, tør kjempe for sin versjon av sannheten og tåler å høre motargumenter. Et samfunn av opportunistiske pyser som jager i flokk og krever andre utestengt legger ikke et slikt grunnlag, men det er dit vi er på god vei.»

Dette sitatet illustrerer hvordan Lurås konstruere en «modig minoritet» som er den ekte forsvaren av ytringsfriheten. Motstykke er storsamfunnet, en «jagende flokk» som angriper denne minoriteten. Videre uttrykker dette sitatet en selvforståelse av at Lurås og hans «minoritet» må beskytte seg selv (og ytringsfriheten) mot den jagende flokken.

Oppsummert ser det ut til at Lurås knytter sin forståelse av ytringsfrihet til muligheten til å bli hørt. Som tidligere påpekt står dette i kontrast til den juridisk-filosofiske forståelsen av ytringsfriheten. Dette understøttes av at han oppfatter «kanselleringskultur» som en trussel mot ytringsfriheten. Han virker å mene at hans ytringsfrihet blir truet fordi han ikke slipper til i tradisjonelle medier, eller at hans meninger møter massiv kritikk.

5.2 Arnt Folgerø – «Straffelovsparagraf 185 – En fare for ytringsfriheten». Resett, 25. Oktober 2019.

Arnt Folgerø er pensjonert journalist og virker i dag som gjesteskribent i flere alternative medier, deriblant Resett og Document. I likhet med Lurås har han skrevet mye om ytringsfrihet og ytringskultur. Dette innlegget tar spesifikt for seg §185 i straffeloven, forbud mot hatefulle ytringer, på folkemunne kalt «rasismeparagrafen». Som nevnt i teoridelen om ytringsfrihet er debatten rundt §185 tosidig. Forsvarerne ser på den som et redskap for å bedre ytringsklimaet ved at antallet hatefulle og støtende ytringer reduseres. Kritikerne av paragrafen oppfatter det som en unødvendig regulering som gjør ytringsrommet smalere, og at det vil føre til en offentlig debatt med færre stemmer. En slik lovgivning vil gjøre at flere avstår fra å ytre seg i frykt for å bli sanksjonert. Folgerø er en slik kritiker, men tegner opp et mer omfattende narrativ i sitt innlegg. Jeg vil komme tilbake til dette.

- 1) Generelle oppfatninger. Folgerø mener ytringsfriheten er truet. Hans ankerpunkt i dette innlegget er statlig reguleringer av ytringer, i dette tilfelle §185. En negativ frihetsforståelse kommer til uttrykk ved at han forstår ytre begrensninger av ytringsfriheten, i dette tilfelle reguleringer, som en svekkelse av friheten. Han setter ikke opp ytringsfrihet mot andre liberale rettigheter, men snarere liberale rettigheter opp mot reguleringer. Han skriver:

«Men implikasjonene av disse forslagene, som er ment å styrke ytringsfriheten og demokratiet, er det motsatte. Forslagene vil nemlig begrense ytringsrommet i samfunnet og følgelig bety en svekkelse av demokratiet. Det som av forslagsstillerne oppfattes som en styrking av demokratiet og ytringsfriheten, vil svekke ytringsfriheten og demokratiet og videreutvikle totalitære tendenser

som man observerer også i vestlige stater. Tiltak som begrenser ytringsrommet, anses altså som en utvidelse av ytringsfriheten.»

Dette sitatet synliggjør Folgerøs forståelse av ytringsfrihet som en negativ frihet, all den tid §185 og liknende tiltak blir oppfattet som innskrenking av ytringsrommet, og derigjennom ytringsfriheten. I likhet med Lurås ser Folgerø ut til å koble ytringsfriheten til ytringsrommet. Muligheten til å bli hørt av mange er underforstått et vesentlig aspekt ved ytringsfriheten.

- 2) Populisme. Første delen av innlegget tar for seg Amnestys forslag for å styrke politiets innsats mot hatefulle ytringer. Et av forslagene er å gi politiet mulighet til å bøtelegge hatefulle ytringer på sosiale medier på samme måte som de skriver ut fartsbøter i trafikken. I samme åndedrag peker han på at Sosialistisk Venstreparti og LO har lagt press på regjeringen for å få utarbeidet en handlingsplan mot Islamofobi.

«Amnesty er ikke alene om å bry seg om ytringsfriheten. Før kommunevalget i høst foreslo Arbeiderpartiet at politiet skal få adgang til å bøtelegge folk som snakker stygt om og sverter andre med hatefulle ytringer på Facebook. Ifølge forslaget skal man bare kunne sende politiet en skjermdump med hatprat for at politiet skal kunne gi ei bot på samme måte som trafikkpolitiet (UP) gir folk trafikkbøter for å bryte fartsgrensen på landets veier. Det har også vært lagt press på regjeringen fra politiske aktører som SV og LO, for å få utarbeidet en handlingsplan mot det de kaller islamofobi. (...) Vi ser med andre ord en sterk satsing fra det politiske og sivile etablissementet for å komme det de mener er en demokratitruende utvikling i møte.»

Han konstruerer her opp en størrelse, en form for «allianse», bestående av politikere og sivilsamfunn som «etablissement». Dette er et kjent trekk ved en populistisk anskuelse.

I neste avsnitt tegner han et narrativ hvor dette etablissementet fører samfunnet i totalitær retning, og at dette er et angrep på «folks rett til å ha meninger om alt og alle»:

«Dette minner mistenkelig om nytalen i George Orwells roman, «1984», om et totalitært samfunn der begreper som frihet og demokrati er snudd på hodet, en snuoperasjon som også er på gang i dagens Norge. At verden slik stilles på hodet, er blitt det normale i et samfunn der den politiske korrektheten nærmest er enerådende, der motstanden mot politisk ukorrekt kritikk øker, og der det offentlige menings- og konformitetspresset bringer samfunnet stadig mer i retning av totalitære tilstander. Å protestere mot begrensninger av folks rett til å ha meninger om alt og alle, blir av det meningselitære etablissementet definert som alarmisme, rasisme og en trussel mot likhet og demokrati. Ved hjelp av slike politisk korrekte prokuratorknep og lover, som paragraf 185 i Straffeloven, er netthets gjort til samtidens alvorligste trussel mot demokratiet, en offentlig vrangforestilling som bør gås nærmere etter sømmene.»

Han oppfatter at et «meningselitært etablissement» gjør totalitære grep for å kansellere «folks rett» til å si og mene hva de vil om alt og alle. Det er flere påfallende populistisk trekk ved dette sitatet. For det første er det typisk å lage fortellinger om «dem» (elitene) mot «oss» (folket). I tillegg forstås samfunnet som preget av et knugende, politisk korrekt ytringsklima som vil luke ut meninger «dem» selv ikke er enige i. For det andre fremstår Folgerø som en representant for «folket» som har skjønt hva demokrati *egentlig* handler om, til forskjell fra «etablissementet» som forpurrer demokratiet gjennom hva han oppfatter som totalitær lovgivning.

«For det er dette saken dreier seg om, å luke bort folkelig sinne, følelser, språk og aggresjon, uønskede tanker og ukorrekte meninger, og å begrense meningsuniverset og meningsmangfoldet, slik at man i det fjerne øyner politistaten, antitesen til det borgerlige demokratiet som de politisk korrekte så gjerne vil forsvare og hegne om, men som de ytringsfrihetsmessig er i ferd med å kjøre i grøfta.»

Folgerø peker her på hva han oppfatter som etablissementets intensjon, og hvor konsekvensene av dette fører til at demokratiet forvitrer.

Videre bruker han mye plass på å kritisere en undersøkelse som viser at politikere og andre skremmes bort fra debatten på grunn av hatefulle ytringer. Han mener undersøkelsen har store metodiske svakheter, at politikerne har «vranglest» resultatene, og forkaster dermed resultatene som viser at hatefulle ytringer i den politiske debatten er et demokratisk problem. Han trekker i slutten av avsnittet inn mediene som en del av problemet:

«Politikere som har «lagt inn årene» etter hets og trusler, har det ikke vært mulig å spore opp et eneste tilfelle av. Men det kan jo skyldes undertegnedes mangel på oppfinnsomhet og begrensninger når det gjelder nettsøk. Likevel er det grunnlag for å si at vi befinner oss i mytenes verden når det hersker en forestilling om at politikere slutter på grunn av hets og trusler, en myteskaping der organisasjoner som Amnesty, No hate og mediene har vært sentrale, og der mediene selvsagt har vært med på å fyre opp under mytespredningen, blant annet ved å ikke kunne lese forskningsrapporter på en skikkelig måte.»

Folgerø vektlegger også beskrivelser av flere rettssaker hvor folk har blitt dømt for hatefulle ytringer mot arbeiderpartipolitikeren Hadia Tajik. Han trekker her frem hva han oppfatter som et av hovedproblemene med §185: I følge ham ser den kun ut til å gjelde vern av minoritetsgrupper. Slik lovgivning oppfattes derfor som et brudd på «likhet for loven-prinsippet», og dermed som et angrep på et viktig rettsstatlig prinsipp.

I den forbindelse skriver han:

«Disse eksemplene viser strafferettslige følger av §185 og er en god illustrasjon av den norske rettsvirkeligheten som paragrafen har vært med på å skape. Hvis liknende uttalelser hadde falt om norske politikere, ville det ikke vært grunnlag for en rettssak, fordi nordmenn ikke trenger slik beskyttelse.»

Siste del av innlegget er viet til sensur og kanselleringskultur. Han peker blant annet på at en barnebok ble klaget inn til likestillings- og diskrimineringsombudet fordi klageren mente den inneholdt «hvit rasisme». Sønnen i boken mente nemlig det var ugreit at hans mor bar hijab. Setningen om hijab ble senere fjernet fra boken. Fra «sensur» i barnebøker skriver han om at psykologen Jordan Peterson i interne google-

dokumenter er definert som nazist, og at dette har fått negative følger for han som foreleser og foredragsholder. Fjerning av FRP politiker Per-Willy Amundsens facebookprofil etter at han foreslo å gi den anti-islamske aktivisten Tommy Robinson asyl i Norge, er et annet eksempel på det Folgerø mener er en utbredt kanselleringskultur i vesten. Skylden for denne kulturen legger han på «venstresiden». Venstresiden settes opp mot «vanlige folk som i sinne og forbannelse ikke kan eller vil formulere seg «dannet» nok». Her blir venstresiden fremstilt som en elitistisk gruppe som snakker «korrekt». En slik karakterisering av venstresiden, og en oppfattelse om at de mener «vanlige folk» ikke er dannet nok, er forøvrig et av kjennetegnene som skiller høyrepopulismen fra andre former for populisme (Jupskås, 2013).

«Det er ikke tåpelige, usaklige og nedsettende uttalelser på nettet som representerer trusselen mot ytringsfriheten og demokratiet i Norge, men den velorganiserte venstresiden som med sin anti-intellektualisme og sin emosjonelle prinsipløshet burde få alarmen til å gå. (...) Det er venstresiden som mest iherdig kjemper for å få bøtelagt og fengslet sine meningsmotstandere, fordi de mener å se fascismens fremvekst i kritikere av Islam og usakligheter på nettet. Og venstresiden tar fatalt feil når de går til angrep mot vanlige folk som i sinne og forbannelse ikke kan eller vil formulere seg «dannet» nok, og som i følelsesladde utbrudd og forbannelse kaller politikere for dumme kjerringer som burde sendes i galgen.»

- 3) Borgerlig nasjonalisme og fryktens liberalisme. Folgerøs innlegg er i stor grad skrevet med populistiske resonnementer og argumentasjon. Likevel er det også tydelige innslag av borgerlig nasjonalisme og fryktens liberalisme. I sitatene i populismedelen kommer det til syne at «likhet for loven» er et gjennomgangstema i kritikken mot §185 og andre tiltak mot hatefulle ytringer. Underliggende er også idéen om en nøytral stat. Staten ser ikke ut til å skulle ha i oppgave å regulere ytringer, selv de som oppfattes som sjikanerende og hatefulle. Slik sett oppfattes en nøytral stat snarere som en *fraværende* stat. Folgerø tar ikke eksplisitt for seg Islam og innvandring som en trussel mot ytringsfriheten, men legger stor vekt på det han mener er en forskjellsbehandling mellom Islam og kristendommen, og minoritets og majoritetsbefolkningen. Et interessant poeng i den forbindelse er et av funnene fra

undersøkelsen «Status for ytringsfriheten i Norge. Ytringsfrihetens grenser, sosiale normer og politisk toleranse» utført av ISF, som ble presentert i kapittelet om tidligere forskning (Steen-Johnsen et al, 2016). De fant at befolkningen var mer tilbøyelig til å godta kritiske ytringer av kirken og kristendommen enn av minoritetsreligioner. Forskerne tolket dette som et uttrykk for at folk anså kritiske ytringer mot kirken som legitim maktkritikk, med tanke på kirkens posisjon i samfunnet og historiske koblinger til statsapparatet.

Redselen for å leve under totalitære regimer kjennetegner fryktens liberalisme, og denne frykten kommer eksplisitt til uttrykk i Folgerøs innlegg. Som tidligere vist mener han «etablissementet» styrer samfunnet i totalitær retning og frykter et slag «Orwellsk samfunn» dersom utviklingen fortsetter.

5.3 Erling Marthinsen – «Ytringsfriheten – demokratiets hellige gral» Resett, 25. September 2018

Erling Marthinsen var fast bidragsyter til Resett frem til 2020, og arbeider i dag for Document.no. Dette innlegget ble skrevet i hans tid i Resett. Marthinsen forsøker med sitt perspektiv å forklare hva ytringsfriheten er, og hvilke begrensninger den bør ha og ikke ha. §185 er gjennomgangstema og han ser dette som en begrensning av ytringsfriheten som er presset igjennom av politikere og en «venstrevridd meningselite».

1) Generelle oppfatninger. Marthinsen definerer ytringsfrihet som

«(...) retten til å tenke, mene og ytre sine meninger uten frykt for forfølgelse og straff fra myndighetene (med visse begrensninger. Dette er den klassiske definisjonen, som altså fritar enhver privat organisasjon fra plikten til å legge til rette for ytringsfriheten.».

Han trekker også frem informasjonsfriheten som en viktig side ved ytringsfriheten:

«Men: ytringsfriheten har også et annet element, som ofte blir glemt eller oversett: ytringsfrihet innebærer også retten på å fritt ha tilgang til informasjon, eller rett og slett å ha fri tilgang til andres ytringer.»

Denne forståelsen skiller seg fra den juridisk-filosofiske som ligger til grunn for §100 i grunnloven. Staten skal ikke bare avstå fra maktbruk mot ytringer, men også garantere for, og legge til rette for, borgernes ytringsfrihet.

Marthinsen skriver videre om hva ytringsfrihet er:

«Retten til å tenke, si og mene hva man vil er et våpen svake grupper kan bruke mot overmakten.»

Dette sitatet uttrykker en konfliktorientert forståelse av ytringsfrihetsbegrepet.

Denne måten å forstå ytringsfriheten på kjenner en som tidligere forklart fra Joseph Mellos forskning i USA. Der ligger det en slik forståelse til grunn på begge sider av det politiske spekteret. USA er preget av et mer polarisert politisk landskap enn i Norge. Det er rimelig å hevde at meningene og oppfatningene skribentene i Resett gir uttrykk for står på utsiden av et relativt konsensuspreget ordskifte i Norge. Om ikke annet ser det ut til at de oppfatter det slik selv. Skribenter i høyreorienterte alternative medier oppfatter seg selv som en motpol til en politisk konsensus, på samme måte som begge fløyer i USA ser seg selv som motpoler til hverandre. I en slik kontekst oppfattes ytringsfriheten som et *våpen* en kan bruke mot overmakten, det være seg en antatt «meningselite» eller politikere. Konfliktperspektivet kommer ytterligere til syne når Marthinsen peker på ytringsfrihetsdebatten: *«De aller fleste som forventes å bli tatt seriøst er «for ytringsfrihet, men...». Det er dette «men...» som er slagmarken hvor kampen om reell ytringsfrihet foregår.»*. Jeg gjøre ingen retorisk analyse av disse innleggene, men begreper som «slagmark» og «kamp» synliggjør et konfliktorientert perspektiv, ikke bare på ytringsfrihetsbegrepet, men på selve debatten om det.

Marthinsen hevder som de andre skribentene at ytringsfriheten er truet. Den viktigste trusselen er reguleringer, i dette tilfelle §185. Dette kommer tydelig til uttrykk: *«Man må ikke akseptere «fiendens» språk og verktøy. Er man for ytringsfrihet, så eksisterer det ingenting som kalles «hate speech». End of story.»*. Ytringsfriheten er altså truet, og det er en «fiende» der ute som ønsker å begrense den.

- 2) Populisme. Trusselbilde og «fienden» slik Marthinsen presenterer det, kan rammes inn i kategorien «populisme». I likhet med de foregående skribentene konstruere han et narrativ om «oss» og «dem». Han setter «eliten» opp mot «folket», men også «venstresiden» (dem) mot «høyresiden» (oss).:

«Hvem slåss for ytringsfriheten i dag? Det er trist å måtte si: så å si alle toneangivende politikere i Europa, selv noen av «heltene» på høyresiden klarer ikke å holde tungen rett i munnen. Fristelsen er for stor: når venstremobben bruker «hate speech»-lovgivning mot oss, må vi ta igjen med samme mynt. Dette er en gedigen feil. Det er som når Listhaug snakker om «folk med beskyttelsesbehov». (...) Utover dette er det en samlet postmoderne «intelligensia» - støttet av et ekstremt venstrevridd media – som forsøker å gjøre det uutholdelig å ha feil meninger. Politikere har som oftest hverken kognitive evner eller mot nok til å stå imot disse kreftene».

Det er tydelig at Marthinsen definerer seg selv og sine meningsfeller som høyresiden, og fienden som venstresiden. Bruk av «helter på høyresiden», og at venstremobben bruker hate speech-lovgivning mot oss, illustrerer dette.

Et annet populistisk element som kommer til syne, er oppfatningen av at Marthinsen og hans meningsfeller ser seg som de virkelige forsvarerne av ytringsfrihet. Han fremhever at kampen om ytringsfriheten er en politisk kamp som bunner i ulike filosofiske grunnsyn. De som ikke har skjønt hva ytringsfrihet virkelig er, og som derfor ikke er villige til å forsvare den, identifiserer han som et resultat av postmodernistisk tenkning. Han mener kjennetegnene ved denne tenkningen er fornektelse av fri vilje og objektive sannheter. Dette resulterer i skepsis til sannheter, sosial subjektivism og kulturrelativisme. Konsekvensene blir at:

«alle disse tenkemåtene leder frem til politiske idealer som f.eks «positiv diskriminasjon», «likelønn» og begrensninger på ytringsfriheten – siden ytringsfriheten ses på som et våpen som kun tjener de som har makt. (...) For å bekjempe disse ødeleggende, postmoderne idéene må vi stå opp for de klassiske filosofiske prinsipper.»

- 3) Borgerlig nasjonalisme og fryktens liberalisme. Marthinsen fremhever tydelig vestlige opplysningsidealene i sitt innlegg. For det første henviser han til opplysningsfilosofene John Stuart Mill og Adam Smith for å legitimere sine standpunkt. For det andre peker han konkret på de «klassiske filosofiske prinsippene» som et forsvar mot hva han anser er et angrep på ytringsfriheten ledet an av en «postmoderne, politisk korrekt, venstrevridd meningselite»:

«Vi må stå på fornuftens side, for den vitenskapelige metode og håpet om at vi stadig kommer nærmere en reell sannhet. (...) Vi må tro mennesket har en fri vilje. Hvis ikke blir våre gjerninger meningsløse, livet blir meningsløst i seg selv. (...) og vi må ha en etikk som fokuserer på enkeltmennesket – det ukrenkelige individ.

Ideologiene borgerlig nasjonalisme og fryktens liberalisme peker ut innvandring generelt, og Islam spesielt, som trusler mot ytringsfriheten. Marthinsen mener Islam har maktet å begrense ytringsfriheten i vesten ved bruk av vold og trusler:

«(...) at vi ikke skal påvirkes av trusler, er ikke like universelt akseptert. Det holder å si «islam» så forstår du hva jeg mener. Karikaturstriden er et eksempel på hvordan hele den vestlige verden lot seg presse av en voldelig ideologi. Selbekk ble ofret for å kjøpe oss fri. En skamplott på Norges moderne historie, og grunn nok til å aldri tillate Støre i maktposisjon. Når man markerte 10-årsjubileum for karikaturstriden ville ikke engang Jyllandsposten reproducere karikaturene. En hel vestlig medie verden hadde akseptert snikmorderens veto («assasins's veto»). Hykleriet ble fullkomment i forbindelse med massakren av redaksjonen i Charlie Hebdo. I den etterfølgende marsjen oppover Champs Elysée fikk vi se Abbas hånd i hånd med Merkel – men ingen av tegningene som var årsaken til terroren.»

Hva gjelder trekket «redsel for å leve under totalitære regimer» i fryktens liberalisme, kommer dette til uttrykk i innleggets del om ytringsfrihetens begrunnelser. Marthinsen peker flere ganger på hva alternativet til ytringsfrihet er:

«Skal vi bli kjent med andre mennesker (og oss selv) er vi nødt til ikke bare å tenke, men å kunne uttrykke hva vi mener. Det må f.eks ha vært vanskelig å oppnå nært vennskap med nye bekjentskaper under Stalin eller Hitlers styre. Risikoen var for stor. Folk holdt seg for seg selv, selv ens nærmeste kunne være en trussel.»

«Samfunn uten ytringsfrihet blir straffet med få og små vitenskapelige fremskritt. Slike samfunn kan kopiere, men ikke skape. Hvilken mellomleder i Stalin-tiden gadd å utfordre sjefen sin ved å si: «hvorfor gjør vi ikke sånn?» Ingen – belønningen var minimal, og risikoen var skyhøy (GULAG).»

Det virker her som Marthinsen mener veien til totalitære regimer er brolagt med reguleringer av ytringsfriheten. Spesifikt peker han på at §185 er problematisk fordi den forskjellsbehandler grupper, den fremstår nærmest som et diskrimineringsverktøy mot majoriteten, og den lar underforstått staten få definere hva «hat» er.

«Problemet med lover som regulerer våre følelser er blant annet spørsmålet om hva som definerer hva det ikke er lov til å føle/tenke. I stor grad styres dette utfra en tanke om at enkelte grupper fortjener sterkere beskyttelse enn andre.»

I dette sitatet kommer i tillegg en av den borgerlige nasjonalismens poenger til syne: Den nøytrale stat. Staten skal ikke kunne bestemme hva som er greit å si, den skal heller ikke definere hva «hat» er.

6 Avsluttende refleksjon og konklusjon

Jeg har i denne oppgaven forsøkt å beskrive hvordan aktører i det høyreorienterte mediet Resett, oppfatter ytringsfrihet. Tidligere forskning har pekt på en rekke korrelasjoner mellom politisk orientering og forståelse av ytringsfriheten og dens grenser. De fleste av disse studiene har vært av kvantitativ art, og har dermed ikke kunnet konstruere begreper som kan beskrive hvordan ytringsfriheten blir oppfattet mer substansielt i ulike deler av den politiske høyresiden, i dette tilfelle i høyreorientert alternative medier. Det er nettopp dette som har vært min ambisjon. Resett, som representant for disse mediene, er som tidligere vist ikke en ubetydelig aktør i det offentlige ordskifte, særlig ikke på temaer som demokrati og ytringsfrihet. Dette mediet må forstås som en aktør i en deloffentlighet, hvor det finnes

oppfatninger som ikke deles med resten av den norske konsensuspregede offentlige samtalen om ytringsfrihet.

Skribentenes innlegg har noen ulike fokusområder, og noe varierende oppfatninger om ytringsfriheten. Likevel har min analyse vist at det er flere oppfatninger som kommer til syne i alle tre innleggene. Jeg har oppsummert resultatet av mine analyser i skjemaet nedenfor.

«Generelle oppfatninger» viser til kjennetegn ved skribentenes overordnede oppfatninger om ytringsfrihet som i dataene ikke direkte kan knyttes til bestemte ideologiske forestillinger.

Eksempelvis har, som tidligere beskrevet, Joseph Mellos forskning vist at konfliktperspektivet er gjeldende på begge sider av det politiske spekteret i USA. I kolonnen «ideologiske forestillinger» har jeg beskrevet tre fremtredende ideologiske forestillinger som preger deres oppfattelse av ytringsfriheten. «Oppfatninger» viser til ankerpunktene i skribentenes innlegg. Disse er sortert etter de tre ideologiene. Til slutt har jeg sortert hva skribentene oppfatter som trusler mot ytringsfrihet, og hvordan disse typisk er knyttet til hver av de tre forestillingene.

Generelle oppfatninger av ytringsfrihet

- Negativ konfliktorientert frihetsforståelse.
- Graden av ytringsfrihet beror på hvor mange tilhørere en kan nå ut til.
- Ytringsfriheten er truet.

Ideologiske forestillinger	Oppfatninger	Trusler
Populisme	<ul style="list-style-type: none"> - Konfliktorientert frihetsforståelse. - Idéen om «eliten» vs «folket». - Særlovgivning rettet mot etniske eller religiøse minoriteter oppfattes som diskriminering av «det ekte folket». - Folket som forsvarere av «ekte» demokrati. 	<ul style="list-style-type: none"> - «Venstreliten» - Akademikere - Etablerte politikere, - Tradisjonelle medier - Islam/innvandring - Sensur. - Reguleringer - Smale meningskorridorer - Elitens manglende kontakt med folket.
Borgerlig nasjonalisme	<ul style="list-style-type: none"> - Vestlige opplysningsverdier og nasjonalstaten som ideal. - Nøytral stat - Likhhet for loven 	<ul style="list-style-type: none"> - Regulerende stat - Ikke-vestlige verdier - Islam
Fryktens liberalisme	<ul style="list-style-type: none"> - Redsel for å leve under totalitære regimer. - Vestlig sivilisasjon må beskyttes mot andre uforenelige religioner, kulturer og verdier. 	<ul style="list-style-type: none"> - Islam - Ikke-vestlige kulturer og verdier. - Globalisering og innvandring.

For å kunne beskrive oppfatningene om ytringsfrihet i Resett mer substansielt, fremsatte jeg to underproblemstillinger.

1) Hva oppfatter skribentene i Resett som trusler mot ytringsfriheten? I møte med dataene ble det straks åpenbart at skribentene forsto ytringsfriheten som truet. Analysen viser at det er særlig tre trusler som blir fremhevet som sentrale:

i) Regulerings. Skribentene ser på reguleringer generelt (med unntak av oppfordring til vold og trusler) som en trussel mot ytringsfriheten. Deres forståelse av ytringsfrihet som «å kunne mene og si hva man vil om hvem man vil» preger deres oppfattelse av trusler. At reguleringer blir oppfattet som en trussel og innskrenking av ytringsfriheten underbygger min tolkning av at skribentene oppfatter ytringsfrihet som en negativ form for frihet. Dersom en handlingsfrihet, i dette tilfelle en frihet til å ytre seg, møter ytre begrensninger, blir det oppfattet som en innskrenkelse av denne friheten. Som forklart i kapittelet om frihet i teoridelen er en slik frihetsforståelse «tom». Det vil si at denne forståelsen ikke tar opp i seg selve substansen i friheten - hva som er relevant, meningsfullt og viktig for aktøren. Reguleringer fremstår i dette perspektivet som ytre begrensninger på ytringsfriheten.

§185 fremstår som et viktig «slag» i kampen for ytringsfriheten. Den blir kritisert fra flere vinkler. For det første regulerer den hva man har lov til å si. At man ikke kan kunne ytre seg kritisk mot maktpersoner med et «fargerikt» og «udannet» språk, ses dermed på som en innskrenkelse av deres ytringsfrihet. For det andre representerer akkurat denne loven et brudd med likhet for loven-prinsippet. Skribentene oppfatter at den kun gjelder for minoritetsgrupper, noe skribentene oppfatter som en forskjellsbehandling. De mener for eksempel at «rasisme mot hvite» slipper unna lovverket. Reguleringer generelt blir oppfattet som en glidende overgang til et samfunn av totalitær karakter. Frykten for det totalitære er bærebjelken i «fryktens liberalisme». Analysen viser at dette perspektivet er høyst til stedet når skribentene peker på viktigheten av å forsvare den *sanne* ytringsfriheten mot reguleringer og hva de oppfatter som totalitære tendenser.

ii) Den andre trusselen skribentene oppfatter er hva man kan kalle «meningseliten». Konstruksjonen av fortellingen om en «elite» som går på akkord med «folket» er gjennomgående i dataene. Meningseliten består av «venstresiden», akademikere, etablerte politikere og tradisjonelle medier. Denne eliten ønsker å luke bort «uønskede meninger» og sanksjonerer politiske syn den selv ikke er enig i. Dette gjelder særlig

innenfor temaer som Islam og innvandring. Skribentene peker på at en slik «bortlukning» av alternative meninger snevrer inn meningskorridoren og at dermed viktige stemmer går tapt. De ser også på dette som motstridende til ytringsfrihetens begrunnelser om sannhetssøken og demokratiutvikling. En annen konsekvens av elitens «knugende hånd» er begrensning av nedslagsfeltet for deres ytringer. Som analysen viser ser det ut til at skribentene ser på ytringsfrihet som retten til å bli hørt, snarere enn kun retten til å kunne ytre seg.

iii) Islam, som representant for en ikke-vestlig kultur, oppfattes også som en trussel. Skribentene begrunner dette med at eliten ser ut til å «skjerme» denne religionen i større grad enn majoritetsbefolkningens verdier, og at radikale elementer gjennom vold og trusler innskrenker ytringsfriheten.

2) Videre har denne studien forsøkt å kartlegge hvilke ideologiske forestillinger skribentene ser på ytringsfrihetsbegrepet med. Min andre underproblemstilling er: Hvilke verdier og ideologiske forestillinger forankrer de sin argumentasjon i? Jeg valgte denne vinklingen fordi ideologiske forestillinger tilfører et begrepsapparat som kan hjelpe til å beskrive aktørenes oppfatninger om ytringsfrihet. Basert på tidligere forskning om ytringsfrihet og høyreorienterte ideologier, trakk jeg ut tre ideologiske kategorier jeg mener er sentrale i mitt datamateriale.

i) Jeg vil trekke frem populisme som det mest fremtredende trekket i skribentenes oppfatning av ytringsfrihet. Når populisme får innslag av borgerlig nasjonalisme, fryktens liberalisme og en tydelig kritisk stemme mot «venstresiden» gir det mening å snakke om *høyrepopulisme*. Denne populismen bærer preg av en konfliktorientert forståelse av samfunnet, og som analysen viser, også av ytringsfriheten. Skribentene tegner tydelig opp en fortelling om en «meningselitær, venstrevridd elite» som står på kant med «folket» i synet på ytringsfrihet. Folket blir oppfattet som de virkelige forsvarerne av ytringsfrihet, nettopp fordi folket er de som *egentlig* har forstått hva ytringsfrihet er. §185 blir trukket frem av to av skribentene som et eksempel på hvordan eliten særbehandler minoritetsgrupper, og derigjennom begrenser majoritetsbefolknings ytringsfrihet.

ii) Borgerlig nasjonalisme og fryktens liberalisme. Jeg trekker disse forestillingene samme i analysen. Grunnen til dette er at disse er nært beslektet både som analytiske kategorier, men også, som analysen viser, empirisk. Ytringsfriheten blir av skribentene

oppfattet som en vestlig demokratisk verdi, og blir i samme åndedrag trukket sammen med andre opplysningsidealer som demokratiutvikling, sannhetssøken, individets frihet og autonomi. Videre preger idealene om en nøytral stat og likhet for loven skribentenes oppfattelse av ytringsfrihet. En nøytral stat skal underforstått ikke regulere hva som kan si og den skal ikke kunne definere hva hat er. Deres oppfattelse av likhet for loven-prinsippet kommer på kant med reguleringer som kun tar hensyn til enkelte grupper.

§185 blir trukket frem som et uttrykk for at «eliten» favoriserer og skjerner minoritetsgrupper, skribentene oppfatter at disse gruppene får et ekstra vern i loven som ikke majoritetsbefolkningen får. Debatten omkring §185 illustrerer et typisk trekk i politiske stridsspørsmål mellom høyre og venstresiden. Venstresiden er opptatt av resultatlikhet og fremhever fellesskapets beste. Høyresiden er opptatt av mulighetslikhet og fremhever individets frihet. Der hvor forsvarerne av paragrafen peker på at den muliggjør et mer konstruktivt og inkluderende ytringsklima for alle, også minoriteter, forstår skribentene paragrafen som en innskrenking av individets frihet til å kunne si hva man vil til hvem man vil. De mener resultatet vil være et «trangere» ytringsrom hvor potensielt viktige stemmer uteblir i frykt for sanksjoner.

Redselen for det autoritære og frykten for kulturer og religioner som oppfattes som uforenelig med vestlig kultur, er fryktens liberalismes kjerne. Disse perspektivene fremkommer tydelig i mine data. Islam, som representant for den «uforenelige kulturen», blir forstått som noe staten må verne ytringsfriheten fra. Redselen for det autoritære kommer til uttrykk gjennom skepsis til reguleringer. Skribentene forstår ikke reguleringer som «muliggjørende» for et bredere og friere ytringsklima, men snarer som begrensninger av individets rettigheter. De trekker paralleller til autoritære samfunn og peker på at individuelle friheter i slike samfunn er sterkt begrenset. Reguleringer som §185 oppfattes som et steg i autoritær retning, underforstått: at regulering av ytringsfrihet er en «slippery slope». Innføres én regulering, åpner man straks opp for en ny, og en ny, og så videre. Det blir vanskelig å føre tannkremen tilbake i tuben.

De to overnevnte problemstillingene, i tillegg til de generelle oppfatningene om ytringsfrihet, gir svar på min hovedproblemstilling «Hvilke oppfatninger om ytringsfrihet finnes i norske, alternative høyreorienterte medier?».

- 1) De oppfatter ytringsfriheten som en negativ frihet.
- 2) De oppfatter ytringsfriheten i et konfliktperspektiv. Den er et «våpen» som folk kan bruke i kamp med «eliten».
- 3) Graden av ytringsfrihet beror blant annet på hvor stort nedslagsfelt en ytring kan ha.
- 4) Ytringsfriheten er truet av en «meningselite», sensur, tradisjonelle medier, reguleringer, «autoritær» stat, og ikke-vestlige kulturer.

Til slutt, min studie svarer på ingen måte uttømmende på spørsmålet om hvordan ytringsfriheten blir oppfattet i høyreorientert alternative medier generelt, eller i Resett spesielt. Det vil være rimelig å anta at andre perspektiver og oppfatninger kan komme til syne dersom en studerer ulike tilstøtende undertemaer. Jeg mener likevel at mine funn vil kunne være fruktbare perspektiver hvis en skal studere konkrete debatter med ytringsfrihet som undertema. Det være seg humor, kunst, pensumbidrag på ex-phil eller innvandringspolitikk. Min oppgave har synliggjort bestemte perspektiver og forestillinger som former oppfatningen av hva ytringsfrihet er hos de utvalgte skribentene i Resett. Disse kan fungere som utgangspunkt for andre kvalitative studier av Resett, og større kvantitative studier av alternative medier, eller høyreorienterte miljøer generelt.

Antall ord: 18848

7 Litteratur:

- Aakvaag, G.C. (2013). *Frihet. Et essay om å leve sitt eget liv*. Universitetsforlaget
- Aakvaag, G.C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt forlag.
- Akkerman, T. (2015). Anti-immigration parties and the defence of liberal values: The exceptional case of the List Pim Foruyn. *Journal of political ideologies*, 10(3), 337-354. <https://doi.org/10.1080/13569310500244354>
- Allchorn, W. (2020, 16. Januar). Free speech defenses and the far right: The case of Tommy Robinson, Geert Wilders and Milo Yiannopoulos. *Europenowjournal.org*. <https://www.europenowjournal.org/2020/01/15/free-speech-defences-and-the-far-right-the-cases-of-tommy-robinson-geert-wilders-and-milo-yiannopoulos/>
- Bangstad, S. & Vetlesen, A.J. (2011). Ytringsfrihet og ytringsansvar. *Nytt norsk tidsskrift*. 28(4), 334-346. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-3053-2011-04-02>
- Betz, H.G & Johnson, C. (2017). The nostalgic ideology of the contemporary radical populist right. I C. Mudde (Red.), *The populist radical right* (s. 109-127). Routledge
- Bratberg, Ø. (2017). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Oslo: Cappelen Damm
- Burgos, B.M. (2013). The sexist language and the hate speech: an excuse to discuss about the limits of freedom of speech and liberal tolerance. *State law magazine*, 30(1), 157-198. <http://ssrn.com/abstract=2307756>
- Conway, I. (2002, 7. mai). Dutch far-right leader shot dead. *The independent*. <https://web.archive.org/web/20100507004105/http://www.independent.co.uk/news/world/europe/dutch-farright-leader-shot-dead-650464.html>
- Dahlback, M.L. (2021, 17. Juni). Her er ekkokammeret som gjør alternative medier til virale vinnere. *Faktisk.no*. <https://www.faktisk.no/artikler/0q4rw/her-er-ekkokammeret-som-gjor-alternative-medier-til-virale-vinnere>
- Drange, M.E. (2017). *Mellom folkelig og juridisk forståelse av ytringsfrihet*. [Masteroppgave]. Universitetet i Agder.
- Fritt ord. (u.å). *Status for ytringsfriheten i Norge*. Hentet 29. Mars 2022 fra <http://ytringsfrihet.no/status-for-ytringsfriheten-i-norge>
- Grimen, H. (2004). *Samfunnsvitenskapelige tenkemåter*. (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelig metoder* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Haller, & Holt, K. (2019). Paradoxical populism: how PEGIDA relates to mainstream and alternative media. *Information, Communication & Society*, 22(12), 1665–1680. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2018.1449882>
- Ihlebak, K.A & Nygaard, S. (2020). Right-wing alternative media in the Scandinavian political communication landscape. I I. Skogerbø, Ø. Ihlen, N.N. Kristensen & L. Nord (Red.), *Power, communication, and politics in the Nordic countries* (s. 263-282). Nordicom
- Jupskås, A. (2012). *Ekstreme Europa*. Cappelen Damm.
- Kierulf, A. (2021). *Hva er ytringsfrihet?* Universitetsforlaget.
- Linder, N.M & Nosek, B.A. (2009). Alienable speech: Ideological variations in the application of Free-speech principles. *Political psychology*, 30, 67-92.
- Mangset, M., Midtbøen, A.H. & Thorbjørnsrud, K (red.). (2022). *Ytringsfrihet i en ny offentlighet*. Universitetsforlaget
- Mello, J. (2021). Free speech from left to right: Exploring how liberals and conservatives conceptualize speech rights through the works of Lenny Bruce and Milo Yiannopoulos. *Law, culture and the humanities*, 17(2), 335-354. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1743872117750851>
- Mill, J.S. (2010). *Om friheten*. Vidarforlaget.

- NOU 1999: 27. (1999). Ytringsfrihed bør finde Sted. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1999-27/id142119/>.
- Næss, A. (1975). *En del elementære logiske emner* (11. utg.). Universitetsforlaget.
- Piketty, T. (2020). *Capital and ideology*. The Belknap Press of Harvard University Press.
- Resett. (u.å). Om oss. <https://resett.no/om-oss/>
- Skjervheim, H. (1968). *Det liberale dilemma og andre essays*. Tanum.
- Steen-Johnsen, K., Fladmo, A. & Midtbøen, A.H. (2016). *Status for ytringsfriheten i Norge. Ytringsfrihetens grenser, sosiale normer og politisk toleranse*. Institutt for samfunnsforskning. Hentet fra: <http://ytringsfrihet.no/publikasjon/rapportytringsfrihetens-grenser-sosiale-normer-og-politisk-toleranse-2016>
- Svendsen, L.F. (2013). *Frihetens filosofi*. Universitetsforlaget.
- Toje, A. (2012). *Rødt, hvitt og blått. Om demokratiet i Europa*. Dreyers Forlag.
- Ytringsfrihetskommissjonen. (2020, 12. Oktober). *Debatt om hatytringer og ytringsfrihet*. Hentet fra: <https://www.ykom.no/2020/10/12/debatt-om-hatytringer-og-ytringsfrihet/>

Debattinnlegg:

- Folgerø, A. (2019, 25. oktober). Straffelovparagraf 185 – En fare for ytringsfriheten. *Resett*. <https://resett.no/2019/10/25/straffelovparagraf-185-en-fare-for-ytringsfriheten/>
- Lurås, H. (2021, 25. august). Innspill til Ykom: Det er takket være Resett at det fortsatt er ytringsfrihet i Norge. *Resett*. <https://resett.no/2021/08/25/innspill-til-ykom-det-er-takket-vaere-resett-at-det-fortsatt-er-ytringsfrihet-i-norge/>
- Marthinsen, E. (2018, 25. september). Ytringsfriheten – Demokratiets hellige gral. *Resett*. <https://resett.no/2018/09/25/ytringsfriheten-demokratiets-hellige-gral/>

Selvvalgt pensum

- Aakvaag, G.C. (2013). *Frihet. Et essay om å leve sitt eget liv*. Universitetsforlaget
S. 33 – 82 (49 sider)
- Akkerman, T. (2015). Anti-immigration parties and the defence of liberal values: The exceptional case of the List Pim Foruyn. *Journal of political ideologies*, 10(3), 337-354. <https://doi.org/10.1080/13569310500244354>
(17 sider)
- Bangstad, S. & Vetlesen, A.J. (2011). Ytringsfrihet og ytringsansvar. *Nytt norsk tidsskrift*. 28(4), 334-346. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-3053-2011-04-02>
(12 sider)
- Betz, H.G & Johnson, C. (2017). The nostalgic ideology of the contemporary radical populist right. I C. Mudde (Red.), *The populist radical right* (s. 109-127). Routledge
(18 sider)
- Ihlebak, K.A & Nygaard, S. (2020). Right-wing alternative media in the Scandinavian political communication landscape. I I. Skogerbø, Ø. Ihlen, N.N. Kristensen & L. Nord (Red.), *Power, communication, and politics in the Nordic countries* (s. 263-282). Nordicom
(19 sider)
- Jupskås, A. (2012). *Ekstreme Europa*. Cappelen Damm.
S13 – 84. (71 sider)
- Kierulf, A. (2021). *Hva er ytringsfrihet?* Universitetsforlaget.
s. 12 – 152 (140 sider)
- Linder, N.M & Nosek, B.A. (2009). Alienable speech: Ideological variations in the application of Free-speech principles. *Political psychology*, 30, 67-92.
(25 sider)
- Mangset, M., Midtbøen, A.H. & Thorbjørnsrud, K (red.). (2022). *Ytringsfrihet i en ny offentlighet*. Universitetsforlaget
s. 38 – 55 (17 sider)
- NOU 1999: 27. (1999). Ytringsfrihet bør finde Sted. Hentet fra
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1999-27/id142119/>.
s. 9 – 164 (155 sider)
- Steen-Johnsen, K., Fladmo, A. & Midtbøen, A.H. (2016). *Status for ytringsfriheten i Norge. Ytringsfrihetens grenser, sosiale normer og politisk toleranse*. Institutt for samfunnsforskning. Hentet fra:
<http://ytringsfrihet.no/publikasjon/rapporytringsfrihetens-grenser-sosiale-normer-og-politisk-toleranse-2016>
S. 5 – 114 (109 sider)

Svendsen, L.F. (2013). *Frihetens filosofi*. Universitetsforlaget.
s. 105 – 155 og s. 255 – 270. (65 sider)

Toje, A. (2012). *Rødt, hvitt og blått. Om demokratiet i Europa*. Dreyers Forlag.
s. 197 – 220 (23 sider)

Antall sider totalt: 717

SV: SV: Selvvalgt pensum

Avsender **Stig Strandli Gezelius**
Mottaker **jorn**
Dato **I dag 11:05**

Heil

Lista over selvvalgt pensum er godkjent.

mvh

Stig Strandli Gezelius

-

Professor

USN School of Business

Department of Business, History and Social Sciences

Tel: +47 31 00 96 18

stig.gezelius@usn.no

www.usn.no